

แนวทาง
การดำเนินงาน
ของสภาวัฒนธรรม

คำนำ

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น และของชาติ และประสานการดำเนินงานวัฒนธรรมซึ่งภาคประชาสังคมและประชาชนมีส่วนร่วม โดยสภาวัฒนธรรมดังกล่าว มีสถานภาพเป็นองค์กรภาคเอกชน ที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม นั้น

บัดนี้ สภาวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ดำเนินการจัดตั้งเป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายแล้ว ซึ่งนับเป็นนิมิตหมายอันดีที่เครือข่ายทางวัฒนธรรมให้ความสำคัญและตื่นตัวกับการร่วมเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานวัฒนธรรมในพื้นที่ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ในฐานะหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรมของเครือข่ายทางวัฒนธรรม ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับ จึงได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สภาวัฒนธรรมทุกระดับทั่วประเทศ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการบริหารสภาวัฒนธรรม และขับเคลื่อนกิจกรรมทางวัฒนธรรม ตามนโยบายการดำเนินงานวัฒนธรรมของชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชนในพื้นที่ ต่อไป

(นายชาย นครชัย)

อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑	กรอบแนวคิดและนโยบายในการดำเนินงานวัฒนธรรมของชาติ	
	ข้อบัญญัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	
	กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม	
	นโยบายด้านวัฒนธรรมของรัฐบาล (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร)	
	แผนแม่บทการดำเนินงานวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรม	
	การดำเนินงานของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม	
	แนวนโยบายของรัฐมนตรีกว่ากระทรวงวัฒนธรรม (นายสนธยา คุณปลื้ม)	
บทที่ ๒	ความสำคัญ ความหมายของวัฒนธรรม	
บทที่ ๓	บทบาทและหน้าที่ของสภาวัฒนธรรม	
	ความคิดพื้นฐาน	
	วัตถุประสงค์การจัดตั้งสภาวัฒนธรรม	
	หน้าที่ของสภาวัฒนธรรม	
	ขอบข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรม	
	แนวทางการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม	
	มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	
	บทเรียนและข้อเสนอในการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม	
	การบรรยายพิเศษ เรื่อง การบูรณาการงานส่งเสริมจริยธรรมกับงานวัฒนธรรมท้องถิ่น	
บทที่ ๔	กระบวนการจัดทำแผนและการจัดทำโครงการ	
	กระบวนการจัดทำแผน	
	การจัดทำโครงการ	
	ลักษณะโครงการที่ดี	
	โครงสร้างของโครงการ	
	ตัวอย่างการเขียนโครงการ	
บรรณานุกรม		
ภาคผนวก		
	พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓	
	กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง	

บทที่ ๑

กรอบแนวคิดและนโยบายในการดำเนินงานวัฒนธรรมของชาติ

๑. ข้อบัญญัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แบ่งออกเป็น ๑๕ หมวด และ ๑ บทเฉพาะกาล โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรม ในมาตรา ๓๗, ๔๗, ๖๖, ๗๓, ๗๙, ๘๐ และ ๒๘๙ ดังนี้

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิิกายของศาสนา หรือลัทธิ นิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตาม ความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อัน เป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมิควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิิกายของศาสนา ลัทธินิยม ในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อที่แตกต่างจาก บุคคลอื่น

มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิ อนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วน ร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๗๓ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ สาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษา อบรม พักพิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรม ของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๗๙ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่ ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน และศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความ สมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อ เสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

มาตรา ๘๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และ วัฒนธรรมดังต่อไปนี้

(๑) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา ปรุ้มวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบัน ครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(๒) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชน และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าว ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(๓) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษา ของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้า ท้นการเปลี่ยนแปลงของสังคม โลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบ วินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และ ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์การทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งชาติ

(๕) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

มาตรา ๒๘๙ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความ เหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดย คำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้อง คำนึงถึงการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

๒. กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

นอกจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว ยังมีพระราชบัญญัติที่ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการดำเนินงานวัฒนธรรมทั้งทางตรงและ ทางอ้อม ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นกฎหมายที่กล่าวถึงความหมาย ของวัฒนธรรม การบริหารงานวัฒนธรรม การอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และประสานการดำเนินงานวัฒนธรรมซึ่งภาคประชาสังคม และประชาชนมีส่วนร่วม โดยให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมขึ้น ตลอดจนการจัดตั้งกองทุนขึ้นกองหนึ่งในกรม ส่งเสริมวัฒนธรรม เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมวัฒนธรรม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการ ส่งเสริมและสนับสนุนงานวัฒนธรรม

๒. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการจัดการศึกษาและดำเนินงานวัฒนธรรม โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมหลายมาตรา ได้แก่ มาตรา ๖,๗,๒๓,๒๔,๒๕,๓๔,๓๕,๓๘ และมาตรา ๖๓ ในกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปในลักษณะเพื่อพัฒนาให้คนไทยมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต มีกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รวมทั้งมีการส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

๓. พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ หมวด ๔ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มาตรา ๔๕ (๗) คุ่มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๗ ทวิ) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

๔. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

๕. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล **เทศบาลเมือง เทศบาลนคร** ในมาตรา ๕๐ (๘) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

๖. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ หมวด ๕ อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร มาตรา ๘๙ (๑๔ ทวิ) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

๓. นโยบายด้านวัฒนธรรมของของรัฐบาล

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔

ข้อ ๔.๔ นโยบายศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๔.๔.๑ เร่งดำ เนินการให้ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมมีบทบาทนำในการร่วมเทิดทูนสถาบันหลัก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และร่วมสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่อยู่สบาย โดยน้อมนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานให้แก่รัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดินด้วยการทำงานตั้งใจให้ประเทศเป็นที่อยู่ที่ดีที่สุดในโลกที่มีความอุ่นใจ และน้อมนำพระราชดำรัสในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา “การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ” มาหล่อหลอมและยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นหนึ่งเดียวเพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับคนในชาติ

๔.๔.๒ อุปถัมภ์ คຸ້ມครอง และทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมการปรับปรุงองค์กรและกลไกที่รับผิดชอบด้านศาสนาเพื่อให้การบริหารจัดการ ส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนา มีความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนาเพื่อนำหลักธรรมของศาสนาไปใช้ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตมากขึ้น

๔.๔.๓ อนุรักษ์ ทำนุบำรุง และบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์รวมถึงอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะการแสดง ทั้งที่เป็นมรดกของชาติและการแสดงพื้นบ้านให้เป็นมรดกไทยมรดกโลกของคนรุ่นต่อไป โดยจัดหาสถานที่จัดการแสดงทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค และเพิ่มพื้นที่เวทีทางด้านวัฒนธรรมให้สามารถจัดการแสดงได้อย่างต่อเนื่องในราคาที่เหมาะสมที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าชมได้เพื่อสืบสานและสืบทอดการแสดงที่ทรงคุณค่าและสมควรภาคภูมิใจสู่ประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และถ่ายทอดสู่ชาวต่างชาติให้ร่วมชื่นชมคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

๔.๔.๔ สร้างสรรค์อารยธรรมที่ดั่งามสุวิธชีวิตและสังคมคุณภาพ ดังนี้

๑) สร้างความเชื่อมโยงระหว่างยุคสมัยอย่างต่อเนื่องโดยให้ความสำคัญต่อบุคลากรทางด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ทุกแขนง ทุกสาขาอาชีพให้ได้รับการดูแลและมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อเป็นแม่พิมพ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา องค์ความรู้ รวมถึงเป็นทูตวัฒนธรรม และเป็นแบบอย่างและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่อนุชนรุ่นต่อไป

๒) ส่งเสริมความร่วมมือและเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับอารยประเทศและประชาคมอาเซียน ร้อยเรียงเรื่องราวผ่านการสื่อสารรูปแบบใหม่และเทคโนโลยีทันสมัย ผลิตรายการการเรียนรู้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ สื่อเคลื่อนไหว สารคดีและภาพยนตร์ รวมทั้งเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารอันทันสมัย

๔.๔.๕ นำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยนำวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างผลิตภัณฑ์และบริการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นวัฒนธรรม สร้างสรรค์ ก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคม และนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชนตลอดจนให้สามารถต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์อย่างครบวงจรที่สร้างรายได้เข้าประเทศ

๔.๔.๖ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นไทยเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรม เอื้ออาทรต่อผู้อื่น และเกิดการเรียนรู้ศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจถึงคุณค่า ชาบซึ้งในความสุนทรีย์ของศิลปะ

๔.๔.๗ ขยายบทบาทและสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภาวัฒนธรรมทุกจังหวัดกับภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเพื่อขยายบทบาทสภาวัฒนธรรมทุกจังหวัดให้เป็นกลไกเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิตและสื่อทุกประเภทที่มีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งจัดสื่อที่เป็นภัยต่อสังคม ขยายสื่อดีเพื่อนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมอย่างเท่าทันสถานการณ์

๔. แผนแม่บทการดำเนินงานวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรม

เครื่องหมายราชการกระทรวงวัฒนธรรม

รูปบุษบก ประดิษฐานดวงประทีป

ภายใต้ร่มเรือนแก้วเหนือหมี่ลายเมฆ

หมายความว่าปัญญาซึ่งเป็นรากฐานของวัฒนธรรม

วิสัยทัศน์

ใช้มิติทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม

พันธกิจ

๑. อุปถัมภ์ คຸ້ມครองและส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ และความหลากหลายทาง วัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างมั่นคง

๒. สนองงานสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้สืบทอด และพัฒนาอย่าง ยั่งยืน

๓. สร้างสรรค์สังคมสันติสุขด้วยมิติทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในทุกระดับ

๔. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมเพื่อเชิดชูคุณค่า และจิตวิญญาณของความเป็นไทย

๕. สร้างคุณค่าทางสังคม และส่งเสริมมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรม

เป้าประสงค์

ระดับบุคคล

๑. คนไทยมีความรู้ ความเข้าใจงานด้านวัฒนธรรม และสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม
๒. คนไทยรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีค่านิยมและปรับปรุงวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชนและสังคม
๓. คนไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม
๔. คนไทยใช้คุณธรรมนำความรู้สร้างสรรค์สังคมให้เข้มแข็งและมั่นคง

ระดับชุมชน / สังคม

๑. สังคมไทยเป็นสังคมแห่งความสุข มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน
๒. สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม มีเครือข่ายความร่วมมือ และมีความสมัครสมานสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ระดับประเทศ

๑. ประเทศไทยสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปทั่วโลก และใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์หรือแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ
๒. ประเทศไทยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมด้วยทุนทางวัฒนธรรม

ตัวชี้วัด

บุคคล

๑. คนไทยแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ไทยท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม
๒. คนไทยมีวิถีชีวิตอย่างพอเพียงและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์
๓. คนไทยแสดงความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม
๔. คนไทยมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม

ชุมชน/สังคม

๑. สังคมไทยมีความสุข สติอาชญากรรมลดลง
๒. สังคมไทยมีความสมัครสมานสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

ประเทศ

๑. ศิลปวัฒนธรรมไทยมีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับและรู้จักไปทั่วโลก
๒. มูลค่าทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

พันธกิจที่ ๑ **อุปถัมภ์ คຸ້ມครองและส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างมั่นคง**

ประกอบด้วย ๒ ยุทธศาสตร์ ๕ กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบบริหารจัดการงาน ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

เป้าหมาย

- องค์ความรู้ทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้รับการรวบรวมจัดระบบในรูปของฐานข้อมูล และมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงาน

ประกอบด้วย ๓ กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาองค์ความรู้ทาง ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

๑. ศึกษา และรวบรวมองค์ความรู้ทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
๒. จัดการองค์ความรู้ทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมให้เป็นระบบ
๓. พัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัย และองค์ความรู้ทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
๔. สร้างต้นทุนทางความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์

๑. พัฒนาระบบคุณภาพในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
๒. พัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนงานศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
๓. พัฒนาระบบการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพในการทำงาน
๔. ประสานหน่วยงานสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมและเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนงานศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมอย่างมีเอกภาพ

กลยุทธ์ที่ ๓ ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

๑. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติไทย
๒. สร้างความตระหนักจากการรับรู้และเข้าใจในคุณค่าทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ
๓. สร้างความรู้สึภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ อนุรักษ์ สืบทอด และส่งเสริมการดำเนินงานด้าน ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมบน
พื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม

เป้าหมาย

- ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ได้รับการอนุรักษ์ สืบทอด และส่งเสริมบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ที่ ๑ อนุรักษ์ และสืบทอด ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

๑. อนุรักษ์ และสืบทอดการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม บนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
๒. สร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญา มรดกทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม บนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติไทย

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม บนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

ฟื้นฟู และพัฒนาการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติไทย

พันธกิจที่ ๒ สนองงานสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้สืบทอด และพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประกอบด้วย ๑ ยุทธศาสตร์ ๑ กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ อารัง รักษา สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้คงอยู่คู่สังคมไทย

เป้าหมาย

- สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของปวงชนชาวไทย

กลยุทธ์ที่ ๑ อนุรักษ์ สืบทอดพระราชพิธี และงานสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

วัตถุประสงค์

รักษา และเชิดชูวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

พันธกิจที่ ๓ สร้างสรรค์สังคมสันติสุขด้วยมิติทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในทุกระดับ

ประกอบด้วย ๑ ยุทธศาสตร์ ๔ กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ สร้างสังคมคุณธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์

เป้าหมาย

๑. คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่พึงประสงค์
๒. คนไทยสามารถปรับสมดุลในการดำรงชีวิตโดยไม่ตกอยู่ในกระแสการบริโภคนิยมเกินไป

๓. เชื่อมร้อยความแตกต่างและหลากหลายของคนในสังคมให้มีจิตสำนึกของความเป็นคนไทยบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๔. สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและสังคมสมานฉันท์ด้วยกระบวนการทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมที่พึงประสงค์ หมายถึง ๑. คุณลักษณะคนไทยที่มีความเอื้ออาทร กตัญญู มีเมตตา ขยันหมั่นเพียร ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ รักษาสิ่งแวดล้อม
๒. ความรัก ความสามัคคี ความภูมิใจในชาติกำเนิด (รักชาติ รักแผ่นดินเกิด)

วัตถุประสงค์

๑. ให้สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสังคมบ่มเพาะความเป็นคนไทยที่มีจิตสำนึกที่ดีและมีบุคลิกภาพที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของความเป็นไทย

๒. สร้างค่านิยมร่วมของความเป็นคนไทยตั้งแต่ระดับครอบครัว

กลยุทธ์ที่ ๒ สร้างพลังชุมชน

วัตถุประสงค์

๑. พัฒนาศักยภาพของชุมชนในการสร้างสังคมคุณธรรมบนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน
๒. เสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการเพิ่มคุณค่าทางจิตใจ
๓. ปรับสมดุลและสร้างความแข็งแกร่งของชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๔. สร้างความปรองดองและสมานฉันท์ในสังคม
๕. สร้างพลังของชุมชนด้วยการเชื่อมร้อยเครือข่ายชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๓ สร้างฐานสถาบันการศึกษา

วัตถุประสงค์

ให้สถาบันการศึกษาทุกระดับเป็นแหล่งบ่มเพาะคุณงามความดีแก่เยาวชน

กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างศรัทธาในศาสนา

วัตถุประสงค์

สนับสนุนบทบาทของศาสนาในการสร้างสรรค์สังคมคุณธรรม

พันธกิจที่ ๔ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมเพื่อเชิดชูคุณค่าและจิตวิญญาณของความเป็นไทย

ประกอบด้วย ๑ ยุทธศาสตร์ ๑ กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สร้างภาคีขับเคลื่อนการดำเนินงานทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

เป้าหมาย

- ทุกภาคส่วนผสานพลังในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อย่างมีทิศทางและเป็นองค์รวมในการสร้างสังคมสันติสุข

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างมิตรภาพ

วัตถุประสงค์

๑. ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการขับเคลื่อนงานศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
๒. สร้างพลังในการขับเคลื่อนงานศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

พันธกิจที่ ๕ สร้างคุณค่าทางสังคม และส่งเสริมมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรม

ประกอบด้วย ๑ ยุทธศาสตร์ ๒ กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ นำทุนทางวัฒนธรรมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคม

เป้าหมาย

ทุนทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคมด้วยพลังของความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

๑. ยกระดับคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๒.. พัฒนาคุณภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ การบริการ และอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคโดยตรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาระดับท้องถิ่น และระดับชาติ
๓. ส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนให้ขยายสู่ระดับภาค ระดับชาติ และระดับสากล

กลยุทธ์ที่ ๒ พัฒนาระบบบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของภาคีเครือข่าย

วัตถุประสงค์

๑. พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อนำทุนทางวัฒนธรรมไปสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม
๒. พัฒนาระบบฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๙)

ปรัชญา

วัฒนธรรมเป็นยุทธศาสตร์
ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง
สร้างจิตสำนึก ค่านิยม
คุณธรรม และจริยธรรม ที่ดีงาม
ของคนในชาติ

วัฒนธรรมเป็นทุนและ
พลังขับเคลื่อน
ในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ
และคุณภาพชีวิต

วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญ
ในการเสริมสร้างความสามัคคี
และสมานฉันท์
ของคนในชาติและนานาชาติ

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักในการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ปลุกฝังค่านิยมอันดีงาม บนพื้นฐานคุณธรรม
นำสังคมอยู่เย็นเป็นสุข

พันธกิจ

๑. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ
และสนองงานสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา และ
พระมหากษัตริย์ให้มีการสืบทอดและพัฒนาอย่าง
ยั่งยืน

๒. ปลุกฝังค่านิยมและส่งเสริมวิถี
ชีวิตที่ดีงาม

๓. นำมิติทางวัฒนธรรมมาเพิ่มคุณค่าและ
มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริม
อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม

๔. บริหารจัดการองค์ความรู้และมรดก
ศิลปวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์แก่
สังคมไทยและสังคมโลก

ยุทธศาสตร์ที่ ๑

รักษาสืบทอดวัฒนธรรมของชาติและความ
หลากหลายทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่อย่าง
มั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒

สร้างค่านิยม จิตสำนึก และภูมิปัญญา
คนไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓

นำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้าง
คุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔

การบริหารจัดการองค์ความรู้ด้าน
ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

เป้าประสงค์

ระดับบุคคล

- คนไทยมีจิตสำนึกและดำรงชีวิตตามรากฐานทางวัฒนธรรมของตนและรู้เท่าทันโลก
- คนไทยทุกกลุ่มมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อสร้างความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน
- คนไทยโดยส่วนรวม มีคุณภาพ มีความสามารถ มีความเข้าใจในรากฐานทางวัฒนธรรมของตน และนำมาใช้ในการดำรงชีวิต
- คนไทยใช้คุณธรรมนำความรู้สร้างสรรค์สังคมให้เข้มแข็งและมั่นคง

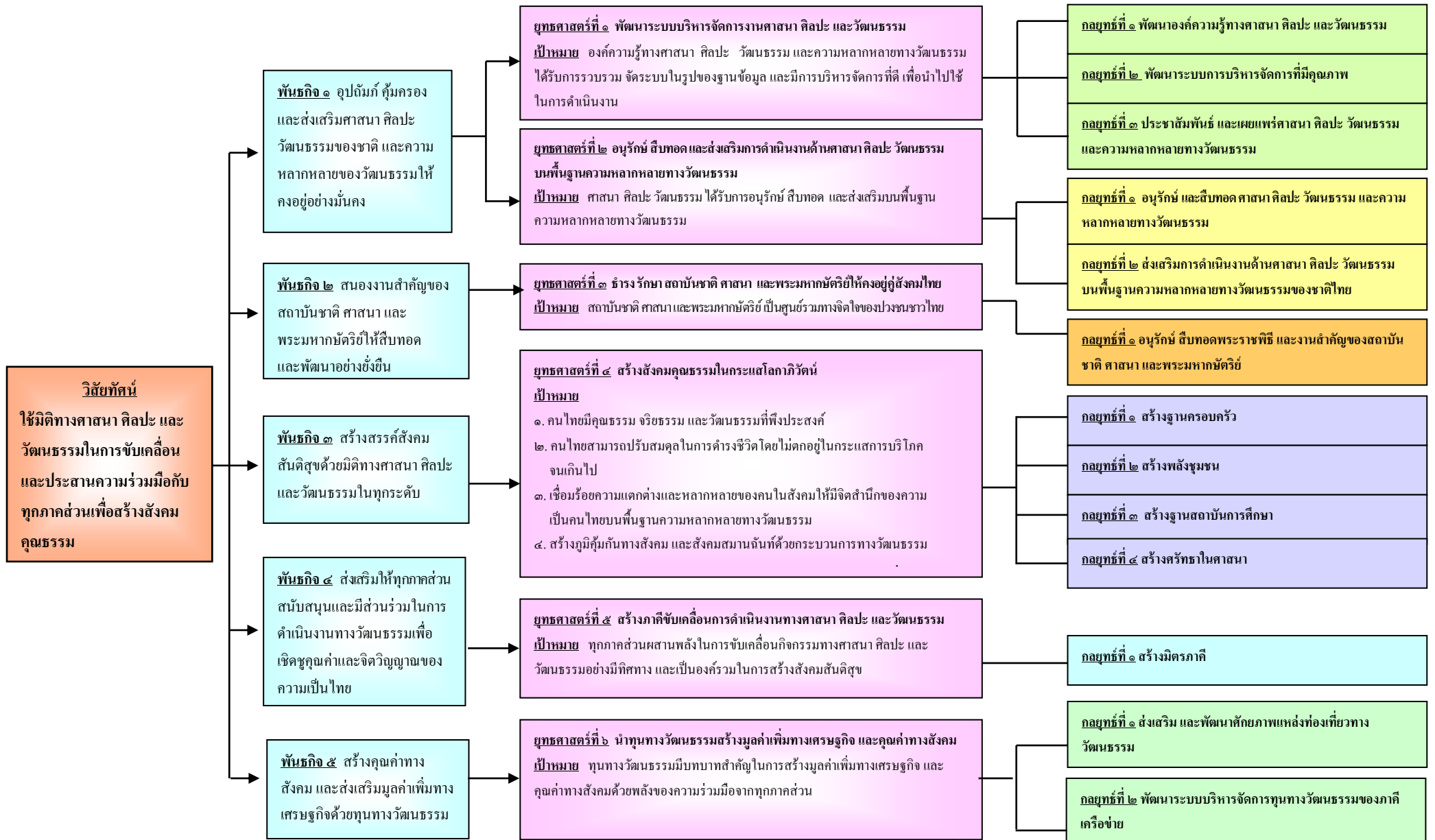
ระดับชุมชน / สังคม

- สังคมมีความสมานฉันท์ ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม
- สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันทางศาสนา ฯลฯ มีความเข้มแข็งทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเกิดเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่กระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ
- แต่ละท้องถิ่นสามารถรักษากลไกทางวัฒนธรรมของตนเอง

ระดับประเทศ

- ประเทศไทยสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปทั่วโลก และใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์หรือแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ
- ประเทศไทยสามารถพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานวัฒนธรรม อยู่ร่วมในสังคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี

แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๕)

การดำเนินงานของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

วิสัยทัศน์

“เป็นองค์กรแห่งความรู้และส่งเสริมพลังการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมเพื่อความภาคภูมิใจในความเป็นไทย”

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

๑. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้สังคมตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
๒. พัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคลากร องค์กรภาคีและแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม
๓. เสริมสร้างกลไกและเครือข่ายการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในการเลือกรับสื่อให้แก่ประชาชน
๔. วิจัย พัฒนาและจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม

พันธกิจ

๑. ศึกษา วิจัย และจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาและเผยแพร่
๒. ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน ปกป้องคุ้มครอง จารีตประเพณี ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเสริมสร้างค่านิยมที่เหมาะสมในสังคม
๓. ส่งเสริม สนับสนุนการนำเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรม มาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์
๔. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมให้เป็นศูนย์กลางการบริการ เผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทุกระดับ
๕. ส่งเสริมและกำกับดูแลงานด้านภาพยนตร์และวีดิทัศน์

แนวนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (นายสนธยา คุณปลื้ม)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

ก. ประเด็นนโยบาย

ประเด็นนโยบาย หรือแนวนโยบายการดำเนินงานของกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (นายสนธยา คุณปลื้ม) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ที่แถลงต่อรัฐสภา และยุทธศาสตร์ประเทศของรัฐบาล ประจำปี ๒๕๕๖ – ๒๕๖๑ มีดังนี้

๑. บูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการสืบค้นรากวัฒนธรรม นำสู่การสืบสาน ต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์ การศึกษา การท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์

๒. ผลักดันการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศบนฐานวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์แบบครบวงจร

๓. พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมสู่ประชาสังคมอาเซียน รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาภาพลักษณ์ไทยสู่สากล

๔. สนับสนุนการนำมิติและความหลากหลายทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม มาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข. มาตรการหรือแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นนโยบาย

เพื่อให้การแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติตามแนวนโยบายการดำเนินงานของกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (นายสนธยา คุณปลื้ม) สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ที่แถลงต่อรัฐสภา และยุทธศาสตร์ประเทศของรัฐบาล ประจำปี ๒๕๕๖ – ๒๕๖๑ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงกำหนดตัวอย่างมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายในแต่ละข้อ พอสังเขป ดังนี้

ประเด็นนโยบายข้อที่ ๑ บูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการสืบค้นรากวัฒนธรรม นำสู่การสืบสาน ต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์ การศึกษา การท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์ โดยมีตัวอย่างมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายที่สำคัญ อาทิ

๑) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็ก เยาวชนและประชาชน มีโอกาสในการสืบค้น และเรียนรู้รากวัฒนธรรม มีพื้นที่ในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งมีส่วนสำคัญในการการสืบสาน ต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์ การศึกษา การท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์เพื่อสร้างสรรค์อารยธรรมที่งดงามสู่วิถีชีวิตและสังคมคุณภาพ

๒) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรม เอื้ออาทรต่อผู้อื่น และเกิดการเรียนรู้ศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจถึงคุณค่า ช่างซึ่งในสุนทรีของศิลปะ

๓) เสริมสร้างและพัฒนากลไกการเฝ้าระวังและสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิตและสื่อทุกประเภทที่มีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งจัดสื่อที่เป็นภัยต่อสังคม ขยายสื่อดีเพื่อนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมอย่างเท่าทันสถานการณ์

๔) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การวิจัยและพัฒนาศักยภาพการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศบนฐานวัฒนธรรม

๕) อำนวยความสะดวก พัฒนาศักยภาพและเสริมความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๖) บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สร้างสรรค์ สืบทอด เผยแพร่และแลกเปลี่ยนทางศิลปะ และวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ

ประเด็นนโยบายข้อที่ ๒ ผลักดันการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศบนฐานวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์แบบครบวงจร โดยมีตัวอย่างมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายที่สำคัญ อาทิ

๑) จัดการความรู้ ภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม และนำไปใช้ประโยชน์ในการให้คำแนะนำ ปรึกษา บ่มเพาะ พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจด้านการพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์และการบริการโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม

๒) พัฒนาศักยภาพ (ภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวก สารัตถะ การนำเสนอ ฯลฯ) ของแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมให้ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม สร้างโอกาส สร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่น

๓) พัฒนาการแสดงและเทคนิคการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมทั้งแบบดั้งเดิมและร่วมสมัย ให้ได้มาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และการเผยแพร่แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ

๔) ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการทางวัฒนธรรมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในลักษณะอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการบริหารจัดการงานศิลปวัฒนธรรมของประเทศ เช่น ภาพยนตร์ แอนิเมชัน ละคร ละครโทรทัศน์ ดนตรี เกม แฟชั่น และอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ

๕) พัฒนาเมืองที่มีศักยภาพและมีอัตลักษณ์โดดเด่นด้านศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นเมืองวัฒนธรรมสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละภูมิภาค

- ๖) ศึกษาวิจัยและพัฒนาเมืองนิเวศวัฒนธรรมต้นแบบรองรับการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ
- ๗) บูรณาการ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมช่องทางในการโฆษณา เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และกระจายสินค้า ผลิตภัณฑ์และการบริการทางวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลายและทั่วถึง

ประเด็นนโยบายข้อที่ ๓ พัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมสู่ประชาสังคมอาเซียน รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาภาพลักษณ์ไทยสู่สากล โดยพัฒนาความร่วมมือ เผยแพร่ แลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล มีตัวอย่างมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายที่สำคัญ อาทิ

- ๑) พัฒนาความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน และนานาชาติ
- ๒) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน ในมิติทางสังคมวัฒนธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาสังคมอาเซียน
- ๓) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในประชาคมอาเซียน ในมิติทางสังคมวัฒนธรรม (ASEAN Cultural Literacy) ให้แก่ประชาชนและสังคมไทย
- ๔) ส่งเสริมความร่วมมือด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในกลุ่มอาเซียน และนานาชาติ
- ๕) ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในกลุ่มอาเซียน และนานาชาติ
- ๖) จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์อาเซียน และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมในกลุ่มอาเซียน และนานาชาติ
- ๗) พัฒนาเครื่องมือและกลไกการบริหารจัดการงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมด้านสังคมวัฒนธรรมอาเซียน
- ๘) พัฒนาศักยภาพเมืองที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ให้เป็นประตูวัฒนธรรมสู่อาเซียน (ASEAN Cultural Gateway)
- ๙) ผลิตสื่อ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ วรรณคดีและจัดกิจกรรมส่งเสริมการนำศิลปะ วัฒนธรรม และความเป็นไทยในกลุ่มอาเซียน และนานาชาติ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาภาพลักษณ์ไทยสู่สากล

ประเด็นนโยบายข้อที่ ๔ สนับสนุนการนำมิติและความหลากหลายทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม มาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีตัวอย่างมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินงานตามประเด็นนโยบายที่สำคัญ อาทิ

- ๑) เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งเปิดพื้นที่และส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนที่มีความแตกต่างหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมได้แสดงออกและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างการยอมรับและเคารพอัตลักษณ์ คุณค่าและความแตกต่างหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม
- ๒) ส่งเสริมโอกาส พื้นที่ เวทีและกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน

๓) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งบูรณะ ฟันฟู ปฏิสังขรณ์โบราณสถาน ศาสนสถาน และแหล่งโบราณคดีที่มีความสำคัญในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔) ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านสื่อท้องถิ่น สื่อกระแสหลักและสื่อสังคม (social network) ในรูปแบบที่หลากหลายและทั่วถึง

๕) ส่งเสริมกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างระหว่างผู้นำและประชาชนในแต่ละศาสนาในพื้นที่

๖) สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมช่องทางการสร้างรายได้จากสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรม โดยเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม รวมถึงพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการทางวัฒนธรรมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม

บทที่ ๒

ความสำคัญ ความหมายของวัฒนธรรม

๑. ความสำคัญของวัฒนธรรม

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ วังท่าพระ วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๓

“งานด้านการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม นั้น เป็นงานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญา และทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุและองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป”

แนวทางในการศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๒๙ ตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ ๓ ลักษณะ คือ

๑. วัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐานและเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียวและความ เป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะเผชิญ ชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์

๒. วัฒนธรรมเป็นกรอบและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงถือ ได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งอาจจะช่วยป้องกันและแก้ไข ปัญหา ตลอดทั้งตอบสนองความต้องการของสมาชิกและของสังคมได้

๓. วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติ หรือประจำหมู่คณะ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ คนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้บังเกิดความรักสามัคคีกัน และจะส่งผลต่อการรวมพลัง ของหมู่คณะและธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

๒. ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม เป็นคำที่มีความหมายกว้างและลึกซึ้ง เป็นภาพลักษณ์ของสังคมตั้งแต่หน่วยที่ เล็กสุดไปจนถึงใหญ่ที่สุด คือ ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ โลก ซึ่งผู้รู้จะให้คำนิยามไว้แตกต่างกัน ออกไป เพื่อเป็นกรอบคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ทั้งมีผู้รู้หลายท่านได้ให้ นิยามความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ไว้อย่างหลากหลาย

วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตขึ้น สร้างขึ้น เพื่อความเจริญอก งามในวิถีของส่วนรวม ถ้ายทอดกันไว้ เอาอย่างกันไว้ รวมทั้งผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคน แต่ก่อน สืบต่อกันเป็นประเพณีกันมา ตลอดจนมีความรู้สึก ความคิดเห็นและกิริยาอาการหรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน

วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนของการประพฤติ ปฏิบัติของผู้คนในสังคมที่ได้รับการสั่งสมจากรุ่นต่อรุ่น ซึ่งแสดงออกในรูปแบบของสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความคิด สติปัญญา รวมถึงระบบคุณธรรม ซึ่งสัญลักษณ์ที่แสดงออกอาจอยู่ในรูปแบบที่จับต้องได้ (เช่น ภาษา การแต่งกาย เทคโนโลยี ศิลปะ กีฬา ท่าทาง) และรูปแบบที่จับต้องไม่ได้ (เช่น ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม) อย่างไรก็ตาม สัญลักษณ์ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากสิ่งที่จับต้องได้ มักมีความหมายถึงระบบคุณค่าอยู่เบื้องหลัง

วัฒนธรรมปรากฏในรูปแบบที่สัมผัสได้ (tangible culture) ซึ่งมีลักษณะเป็นวัตถุที่จับต้องได้ และวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture) ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ สำหรับองค์การยูเนสโก ได้จำแนกเป็น ๕ สาขา คือ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาศิลปะ สาขาการช่างฝีมือ สาขาคหกรรมศิลป์ และสาขากีฬาและนันทนาการ ซึ่งทั้ง ๕ ประการมีทั้งที่เป็นวัตถุและจิตใจ ปัจจุบันกระทรวงวัฒนธรรมจำแนกวัฒนธรรมออกเป็น ๓ ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุซึ่งสามารถจับต้องได้ วัฒนธรรมจิตใจที่ไม่สามารถจับต้องได้ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนี้วัฒนธรรมยังปรากฏในรูปแบบของวัฒนธรรมที่เป็นมรดก (heritage culture) วัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต (living culture) และวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ (creative culture) ซึ่งในแต่ละประเภทสามารถรวมได้ทั้งในลักษณะที่สัมผัสได้ (tangible culture) และสัมผัสไม่ได้ (intangible culture) (กระทรวงวัฒนธรรม : บทนำ.ก)

บรรดาความหมายของวัฒนธรรมนี้ล้วนเป็นความหมายอย่างกว้าง ๆ หรือความหมายทั่วไป (General Definition) ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดพิมพ์หนังสือ “ความหมายและ ขอบข่ายงานวัฒนธรรม” โดยได้สร้างความหมายเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) ของวัฒนธรรมขึ้นมาอีกชั้นหนึ่งควบคู่กับความหมายทั่วไป โดยความแตกต่างระหว่างความหมายทั่วไปและความหมายเชิงปฏิบัติการของวัฒนธรรมอยู่ตรงที่ความหมายทั่วไปจะบอกแต่เพียงว่าวัฒนธรรมคืออะไรและสำคัญอย่างไร แต่ความหมายเชิงปฏิบัติการจะบอกเพิ่มอีกอย่างน้อย ๕ เรื่อง คือ

๑. วัฒนธรรมเกิดขึ้นมาได้อย่างไร
๒. สาระสำคัญของวัฒนธรรมคืออะไร
๓. ควรจะทำงานวัฒนธรรมอะไร
๔. ทำงานวัฒนธรรมเพื่ออะไร
๕. วัฒนธรรมกับอารยธรรมสัมพันธ์กันอย่างไร

ทั้ง ๕ เรื่องข้างต้นนี้จำเป็นต้องประสานสัมพันธ์สืบเนื่องถึงกันเป็นลูกโซ่ และมีความหมายต่อชีวิตของมนุษย์อย่างแท้จริง

ความหมายทั่วไป

วัฒนธรรม คือวิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ ชำบชึ้ง ยอมรับและใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ

ความหมายเชิงปฏิบัติการ

วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น ๓ ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดพฤติกรรมและผลิตผล ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันควรค่าแก่การวิจัย

อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ถ่ายทอด ส่งเสริม เสริมสร้างอัตลักษณ์ และแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างเสริมคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสันติภาพ สันติสุข และอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติ

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้ชี้ให้เห็นว่าถ้าเข้าใจความหมายของวัฒนธรรมในเชิงชีวิตวัฒนธรรมแล้วจะสามารถสรุปคุณลักษณะของวัฒนธรรมได้ ๘ ประการ คือ

๑. มีความหลากหลาย กระจายอำนาจ จึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย วัฒนธรรมจะมีลักษณะหลากหลายไปตามชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ถ้าเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมก็ต้องส่งเสริมความเป็นตัวเองทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ก็เท่ากับเป็นการกระจายอำนาจ และส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย การเห็นคุณค่าและส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นการพัฒนาประชาธิปไตย

๒. กระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ จุดแข็งของไทยที่คนอื่นไม่มีคือ วัฒนธรรมไทย ควรคิดเรื่องเศรษฐกิจกับวัฒนธรรมให้เชื่อมต่อกัน เพราะเศรษฐกิจในรูปแบบปัจจุบันมีลักษณะกระจุกรายได้สูง วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการกระจายรายได้

๓. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น วัฒนธรรม คือ ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นซึ่งมีรากย้อนไปไกล ถ้าเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นย่อมมีศักดิ์ศรี ถ้าชุมชนท้องถิ่นมีศักดิ์ศรีคนทั้งประเทศก็จะมีเกียรติ มีความสุข เป็นการเปิดทางเลือกกว้างขวางให้ผู้คนลดความเครียดและความขัดแย้งในสังคม

๔. ความเป็นบูรณาการ วัฒนธรรมเป็นเรื่องของความเชื่อมโยงอย่างเป็นบูรณาการทุกมิติ วัฒนธรรมเป็นเรื่องของคนทั้งหมดในชุมชนหรือสังคมที่มีความเชื่อและระบบคุณค่า และการปฏิบัติร่วมกัน เป็นทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อมพร้อมกันไปหมดเป็นเรื่องเดียวกัน

๕. สร้างความบรรสานสอดคล้องและความสมดุลยั่งยืน เพราะความเป็นบูรณาการและความที่มีรากลึกยาวนาน วัฒนธรรมจึงมีลักษณะประสานหรือมีความบรรสานสอดคล้องระหว่างมนุษย์ทั้งกายและใจ กับสังคม และกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามธรรมชาติ

๖. มีการพัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง การพัฒนาทางวัตถุไม่คำนึงถึงคุณค่าทางจิตใจและจิตวิญญาณ วัฒนธรรมคำนึงถึงเรื่องจิตใจและจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง สนับสนุนกรรมให้ความสุขทางจิตใจ

๗. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม ต้องส่งเสริมให้สังคมเข้มแข็งจึงจะถ่วงดุลอำนาจและฟื้นฟูบูรณะศีลธรรมได้ วัฒนธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม เพราะวัฒนธรรมต้องมีความเป็นชุมชน ความเป็นชุมชนต้องมียุทธศาสตร์ชุมชน การมียุทธศาสตร์ชุมชนทำให้ชุมชนหรือสังคมเข้มแข็ง

๘. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม เมื่อวัฒนธรรมมีลักษณะทั้ง ๗ ประการดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการผดุงศีลธรรม

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ให้นิยามความหมายของ **วัฒนธรรม** หมายความว่า “ **วิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคม ปณิกมัย สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน** ”

จากความหมายของวัฒนธรรมที่แสดงไว้ข้างต้นนั้นล้วนแต่มีความหมายและมีคุณค่าทั้งสิ้น และยังมีการชี้ให้เห็นในแง่มุมที่ต่างกันของวัฒนธรรม ฉะนั้นในการดำเนินงานวัฒนธรรมจึงเป็นการดำเนินงานเพื่อให้บังเกิดผลต่อชีวิตของชนชาติ โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่สมดุล และยั่งยืนระหว่าง มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ คนไทยทุกคนจึงควรตระหนักในความจำเป็นที่ต้องใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการพัฒนา รวมทั้งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมและศึกษาหาความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจซาบซึ้ง และภาคภูมิใจในภูมิปัญญาค่านิยม แบบแผนอันดีงามแห่งวิถีชีวิตแบบไทย ตลอดจนช่วยกันเผยแพร่วัฒนธรรมและร่วมแรงร่วมใจกันที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทยไว้สืบไป

บทที่ ๓

บทบาทและหน้าที่ของสภาวัฒนธรรม

ความคิดพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ชื่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเดิม) ได้กำหนดนโยบายของปรัณรงค์วัฒนธรรมไทย ไว้ว่า

“...สนับสนุนการกระจายอำนาจและบทบาทในการดำเนินงานวัฒนธรรมไทย เปิดโอกาสให้องค์กรชาวบ้านและบุคลากรในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญและเป็นเจ้าของในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในรูปเครือข่ายทางวัฒนธรรม โดยที่หน่วยงานของรัฐจะทำหน้าที่เพียงกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานเท่านั้น เพราะรัฐบาลตระหนักดีว่า ผู้ที่รู้เรื่องดีที่สุดในเรื่องวัฒนธรรม คือนคนในท้องถิ่น...”

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มีประกาศเรื่องการตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัด ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๘ ให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมขึ้น ด้วยเหตุผลและแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญคือ

๑. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตและวิถีการคิดของชุมชน ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่ง เป็นเจ้าของวัฒนธรรมของตนเอง หน่วยงานของรัฐในส่วนกลาง และ กลไกรัฐในระดับท้องถิ่นเป็นส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถประพฤติ ปฏิบัติตามวัฒนธรรมของตัวเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี

๒. สภาพการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นแต่ละแห่งที่ผ่านมา อยู่ในสภาพ ต่างคนต่างทำตามลำพังตัวเอง ขาดการประสานงาน การร่วมมือ ตลอดจนขาดการรวมพลัง อย่างเป็นระบบ เป็นเหตุให้ศักยภาพในการดำเนินงานวัฒนธรรมในภาพรวมไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร จำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวทางวัฒนธรรม

๓. สังคมในยุคโลกาภิวัตน์เช่นปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางและรวดเร็วมาก อิทธิพลของเทคโนโลยีการคมนาคมที่ก้าวหน้า ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นอย่างไร้พรมแดน วัฒนธรรมจากโลกภายนอกหลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว และรุนแรงยิ่งขึ้นทุกวัน ประชาชนส่วนใหญ่ ตกอยู่ในภาวะสับสนการเลือกสรรกลั่นกรอง และการปรับปรนทาง วัฒนธรรมไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. วัฒนธรรมประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่สังคมโลกยอมรับได้มากที่สุด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจให้ประชาชนในส่วนภูมิภาค มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการรับผิดชอบต่อวิถีชีวิตของตนเองเป็นภารกิจเร่งด่วน ในการบริหารราชการแผ่นดิน **โดยมุ่งเน้นให้ภาคประชาชน ใช้ระบบประชาธิปไตยในรูปแบบการปรึกษาหารือ และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานวัฒนธรรม**

๕. ทุกภูมิภาคของประเทศไทยอุดมมั่งคั่งไปด้วยทรัพยากรทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าเป็นมรดกตกทอดสั่งสมมาจากบรรพบุรุษหลายยุคหลายสมัย เป็นสิ่งที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับสังคมไทยและชาวโลก จำเป็นต้องสร้างเสริมจิตสำนึกให้ประชาชนเยาวชนคนไทยทั้งประเทศตระหนักในคุณค่า และร่วมมือกันบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าไว้เป็นสมบัติประจำชาติและเป็นมรดกสมบัติของมนุษยชาติสืบไป

๖. ท้องถิ่นแต่ละจังหวัดควรมีอิสระในการคิด และการปฏิบัติการกิจทางวัฒนธรรม ตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตน รัฐพึงสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการระดมสรรพกำลังในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยท้องถิ่นและเพื่อท้องถิ่น

๗. องค์กรทางวัฒนธรรมสามารถทำหน้าที่เป็นองค์กรกลาง สำหรับคนทุกสาขาอาชีพได้ดีที่สุด เพราะวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมร่วมกันของคนในสังคมและเป็นสายใยเชื่อมโยงให้สมาชิกสังคมทุกหมู่เหล่าเข้าเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน

วัตถุประสงค์การตั้งสภาวัฒนธรรม

๑. ก่อให้เกิดการรวมตัวจัดตั้งองค์กรชุมชนของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อดำเนินกิจการทางวัฒนธรรมให้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

๒. เกิดการรวมพลังระหว่างองค์กร ชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ เข้าด้วยกันในลักษณะของเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่มีการติดต่อสื่อสาร พบปะ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ตลอดจนแลกเปลี่ยนทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน ระหว่างเครือข่ายอย่างกว้างขวาง

๓. เกิดการระดมสรรพกำลังในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล เพื่อขับเคลื่อนผลักดันการดำเนินงานวัฒนธรรมในจังหวัด ให้สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป

๔. เกิดวัฒนธรรมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งและจะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศชาติในที่สุด

๕. เกิดหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นที่เชื่อมประสานกับหน่วยงานภาครัฐได้อย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ

บทบาทของสภาวัฒนธรรม

สภาวัฒนธรรมเป็นองค์กรภาคประชาชนที่เป็นผู้ขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมในพื้นที่ บุคคลที่เข้ามาดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ในนาม “สภาวัฒนธรรม” นั้น เป็นผู้ที่มีจิตศรัทธา เสียสละเวลา เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ ในการที่จะดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อชุมชนท้องถิ่น และสังคมโดยรวม ดังนั้น จะต้องทราบถึงบทบาทและหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ

จากพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ นโยบายและแนวคิดการกระจายอำนาจการบริหารจัดการงานวัฒนธรรมจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนา และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เกิดความยั่งยืน จึงให้ภาคประชาชนที่ประสงค์จะดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ดำเนินการจัดตั้งเป็นเครือข่ายทางวัฒนธรรมต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อเป็นการจัดระเบียบบรรดาเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เป็นกลุ่ม และมีหลักฐานในการดำเนินการจัดทำทะเบียนเครือข่ายทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน และเป็นเสมือนหนึ่งตัวแทนภาคประชาชนในพื้นที่ ที่เป็นแกนหลักในการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานในนาม “สภาวัฒนธรรม” มีสถานภาพเป็นองค์กรภาคเอกชน ซึ่งเป็นพลังสำคัญต่อการดำเนินงานวัฒนธรรมในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะสภาวัฒนธรรมเกิดจากประชาชนในพื้นที่ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองอย่างเต็มที่

โดยสภาวัฒนธรรมจะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาองค์กร เป็นผู้ดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นผู้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานวัฒนธรรมในชุมชน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดและประสบการณ์ ในการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกัน และขับเคลื่อนการดำเนินงานวัฒนธรรมตามยุทธศาสตร์ จุดเน้น การดำเนินงานวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม และผลักดันการดำเนินงาน วัฒนธรรมในพื้นที่ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์จังหวัดและตามที่เป็นบุคคล องค์กร หน่วยงานอื่น ๆ ขอความร่วมมือโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดี กล่าวโดยกว้างๆ แล้วบทบาทของสภาวัฒนธรรมในแต่ละ ระดับนั้น มีดังนี้

๑. เป็นองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินงานวัฒนธรรมด้วยจิตอาสา ด้วยความเคารพนับถือกัน ด้วยความสมัครใจ มีการวางระบบการบริหารจัดการกันเองของคนในชุมชนท้องถิ่น โดยมีหน่วยงานราชการ ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมเข้าไปหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพ

๒. เป็นองค์กรเพื่อให้คนไทยในท้องถิ่นได้มีการรวมตัวกันเป็นองค์กรเพื่อดำเนินการรักษาสืบสาน สร้างสรรค์วัฒนธรรมของท้องถิ่นดูแล อนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓. เป็นเวทีกลางทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และศูนย์กลางในการเชื่อมประสานการดำเนินงาน วัฒนธรรม (ตามระดับของสภาวัฒนธรรมนั้น ๆ)

๔. เป็นศูนย์กลาง (ผู้จัดการ) ในการผลักดันและจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิก ชุมชนท้องถิ่น

๕. เป็นศูนย์กลางในการติดต่อ ประสานงาน รวมพลังปฏิบัติการกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกับ หน่วยงานในพื้นที่ ชุมชน ท้องถิ่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

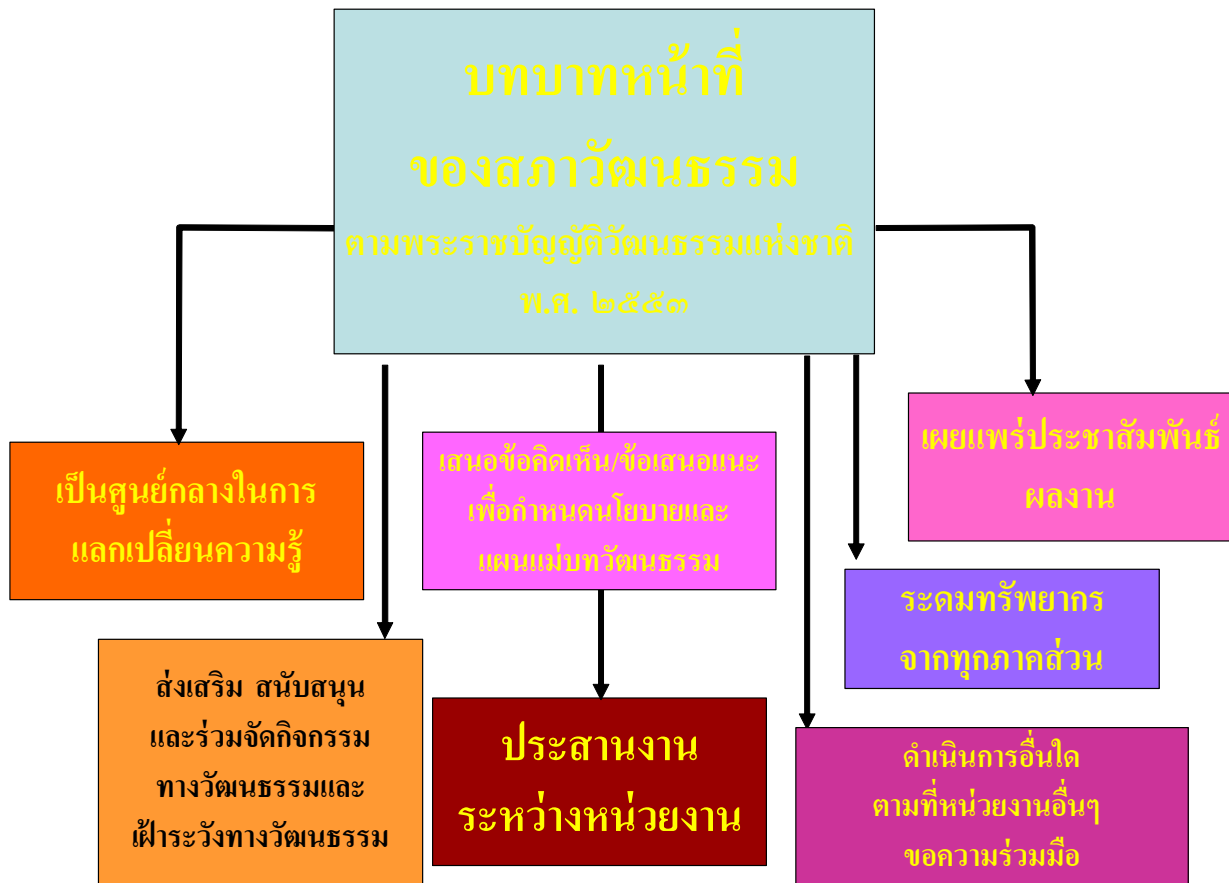
๖. ระดมทรัพยากรทั้งในและนอกท้องถิ่นมาสนับสนุนการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม และ ของสมาชิกเครือข่าย

๗. เป็นองค์กรหลักที่สำคัญในพื้นที่ ที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการให้ความคิดเห็น เสนอแนะ แนวทาง วิธีการดำเนินงานวัฒนธรรมที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้น ๆ ต่อ บุคคล หน่วยงานต่าง ๆ ที่ขอความคิดเห็น

๘. ระดมความคิดเห็นและความต้องการของท้องถิ่นสะท้อนเข้าสู่องค์กรของรัฐ และ/หรือ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

๙. เป็นองค์กรที่ค้นหารวบรวมบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการผลักดัน ให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรม

๑๐. เป็นองค์กรในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม โดยดูแลมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้อยู่บนพื้นฐานจารีตที่สังคมยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา โดยมีการปรับเปลี่ยนมีความเหมาะสมกับ กาลเวลาของสังคมได้ตลอดเวลา รวมถึงการนำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน จัดทำ มาตรการ ดำเนินการและประเมินผลการดำเนินการเพื่อป้องกัน แก้ไข หรือบรรเทาปัญหาทางวัฒนธรรม

หน้าที่ของสภาวัฒนธรรม

หน้าที่ของสภาวัฒนธรรมนั้น ปรากฏตามกฎหมายคือ ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ และตามกฎหมายกระทรวง กำหนดที่มา คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา จำนวน กรรมการ และสมาชิก วาระการดำรงตำแหน่ง การประชุม การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๕ ตามหมวด ๗ การประชุมสภาวัฒนธรรม หมวด ๘ การบริหารจัดการ และหมวด ๙ การดำเนินงาน ซึ่งสรุปหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมได้ดังนี้

๑. หน้าที่ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย

(๑) เสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติ

(๒) เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม

(๓) ระดมทรัพยากร บุคลากร และสรรพกำลังต่าง ๆ จากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม

(๔) ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมจัดกิจกรรมขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยน สืบทอดและเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

(๕) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลการดำเนินงานขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม

(๖) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ กระทรวงวัฒนธรรม จังหวัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ขอความร่วมมือทางวัฒนธรรม

หน้าที่ของประธานสภาวัฒนธรรม

เจตนารมณ์ในการจัดตั้งสภาวัฒนธรรม คือ ต้องการให้คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรม เป็นคณะกรรมการที่เป็นหน่วยกำหนดนโยบาย กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานในแต่ละท้องถิ่นให้ สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล ของกระทรวงวัฒนธรรม เป็นองค์คณะที่เสนอความเห็นและส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้องค์กรในท้องถิ่นมีบทบาท มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรม เชิงประสานงาน ขอความร่วมมือหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ร่วมดำเนินกิจกรรมด้านวัฒนธรรม โดยไม่ใช้วิธีการสั่งการ หรือบังคับบัญชาแต่อย่างใด ดังนั้น ประธานสภาวัฒนธรรมจึงมีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้

๑. ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม
๒. ลงนามในหนังสือของสภาวัฒนธรรมในนามของสภาวัฒนธรรมนั้นๆ
๓. พิจารณาลงนามให้ความเห็นชอบโครงการและอนุมัติงบประมาณเพื่ออุดหนุนและสนับสนุน กิจกรรมทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม
๔. พิจารณาลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ หรือคณะอนุกรรมการในการจัดกิจกรรม ของสภาวัฒนธรรม ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม
๕. พิจารณาลงนามประกาศต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรม ตามมติของคณะกรรมการบริหาร สภาวัฒนธรรม
๖. เป็นผู้แทนสภาวัฒนธรรมเข้าร่วมประชุม สัมมนา เป็นเกียรติรับเชิญต่าง ๆ
๗. มอบหมายภารกิจให้กรรมการคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนทำหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ในกิจการ ของสภาวัฒนธรรมที่ขอด้วยกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ
๘. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กระทรวงวัฒนธรรมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานขอความร่วมมือ

คุณลักษณะของประธานสภาวัฒนธรรม

- ๑) มีความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมเป็นอย่างดี
- ๒) มีความรู้เรื่องงานวัฒนธรรมเป็นอย่างดี
- ๓) มีเจตคติที่ดีและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม
- ๔) มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานวัฒนธรรม
- ๕) เป็นผู้ที่ทำงานด้วยความเสียสละ
- ๖) เป็นผู้ที่มีความตั้งใจจริงในการทำงานวัฒนธรรม
- ๗) เป็นผู้มีความคิดริเริ่มในการทำงานวัฒนธรรม
- ๘) เป็นผู้ได้รับการยอมรับในคุณงามความดี
- ๙) เป็นผู้ที่ได้รับการเคารพยกย่องจากประชาชน
- ๑๐) เป็นผู้ที่สามารถประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ
- ๑๑) เป็นผู้ที่สามารถระดมความคิด ความรู้ และทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินงาน วัฒนธรรมได้

หน้าที่ของรองประธานสภาวัฒนธรรม

๑. ทำหน้าที่แทนประธานสภาวัฒนธรรมตามที่ที่ประธานสภาวัฒนธรรมมอบหมาย เช่น การเป็นประธานการประชุมแทน (ในกรณีที่ประธานสภาวัฒนธรรมไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้) การเข้าร่วมประชุม การรับเชิญเป็นเกียรติไปงานต่าง ๆ
๒. ร่วมพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม
๓. ให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการ และอนุมัติงบประมาณเพื่ออุดหนุนและสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น
๔. ส่งเสริมและกระตุ้นให้องค์กรในท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรม
๕. ส่งเสริมให้มีการระดมทุนจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรม
๖. ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรมมีการประสานสัมพันธ์กันในระบบเครือข่ายวัฒนธรรม

หน้าที่ของเลขานุการสภาวัฒนธรรม

เลขานุการสภาวัฒนธรรม จะเป็นตัวจักรสำคัญในการประสานการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมนั้น ๆ โดยมีรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญ ๆ ดังนี้

๑. ทำหน้าที่เลขานุการในการประชุมคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม
๒. ดำเนินการจัดทำระเบียบวาระการประชุมต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรม โดยประสานขอความเห็นชอบจากประธานสภาวัฒนธรรม
๓. รวบรวมและจัดทำเอกสารประกอบการประชุม อำนวยความสะดวกในการดำเนินการประชุม
๔. ประสานงาน เชิญกรรมการ สมาชิกเข้าประชุม ดูแลจัดหาสถานที่การประชุม
๕. จัดบันทึกรายงานการประชุมและจัดทำสรุปรายงานการประชุม
๖. จัดทำรายละเอียดการเบิก-จ่ายงบประมาณ การบริหารงบประมาณการเงิน การบัญชี พัสดุ ครุภัณฑ์ของสภาวัฒนธรรม
๗. การจัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการ แผนการติดตามประเมินผล และแผนงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
๘. ประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรมในพื้นที่
๙. การเสนอแผนงานโครงการของสภาวัฒนธรรม เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล หรือองค์กรใดที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดี
๑๐. บริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ การรับ-จ่ายเงินของสภาวัฒนธรรม จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีใบสำคัญรับเงินหรือหลักฐานอื่นใดที่สามารถตรวจสอบได้ (กรณีไม่มีการแต่งตั้งกรรมการสภาวัฒนธรรมเป็นเหรียญก)
๑๑. รับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาวัฒนธรรมเพื่อนำเสนอคณะกรรมการและประธานสภาวัฒนธรรม
๑๒. จัดทำสรุปผลการดำเนินงาน การใช้จ่ายงบประมาณ เสนอต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

หน้าที่คณะกรรมการสภาวัฒนธรรม

๑. ให้ความเห็นชอบในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และแนวทางการดำเนินงาน วัฒนธรรมในพื้นที่
๒. ประสานงานและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการ และอนุมัติงบประมาณเพื่ออุดหนุนและสนับสนุนกิจกรรมทาง วัฒนธรรมในท้องถิ่น
๓. ส่งเสริมและกระตุ้นให้องค์กรในท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน วัฒนธรรม
๔. ส่งเสริมให้มีการระดมทุนจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน วัฒนธรรม
๕. ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรมมีการประสานสัมพันธ์กันใน ระบบเครือข่ายวัฒนธรรม
๖. สนับสนุนให้มีการศึกษาและวิจัยวัฒนธรรมในท้องถิ่น
๗. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงให้มีการใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง
๘. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างท้องถิ่นและระหว่าง ประเทศ
๙. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อดำเนินงานใด ๆ ในกิจการของสภาวัฒนธรรม
๑๐. ปฏิบัติงานอื่นใดที่ได้รับมอบหมายจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม จังหวัด หรือ กรุงเทพมหานคร
๑๑. มีหน้าที่เข้าร่วมประชุมสภาวัฒนธรรมและร่วมกิจกรรมของสภาวัฒนธรรม หรือ หน่วยงาน องค์กรภาคี องค์กรเครือข่ายที่สภาวัฒนธรรมให้การสนับสนุน

หน้าที่กรรมการฝ่ายต่างๆ

๑. ประธานสภาวัฒนธรรม มีหน้าที่บริหารกิจการของสภาวัฒนธรรมให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ นโยบาย ข้อบังคับของสภาวัฒนธรรม มีหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการสภา วัฒนธรรม และที่ประชุมสมาชิก เป็นผู้รักษาระเบียบวาระการประชุมและรักษาการให้เป็นไปตามข้อบังคับ
๒. รองประธานสภาวัฒนธรรม มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือประธานสภาวัฒนธรรมในกิจการ ต่าง ๆ ทั่วไป
๓. เลขาธิการสภาวัฒนธรรม มีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาวัฒนธรรม โดยทั่วไป จัด ระเบียบวาระการประชุม จัดทำรายงานการประชุม
๔. เภรัญญิก มีหน้าที่รับ เก็บรักษา และจ่ายเงินของสภาวัฒนธรรม ทั้งทำบัญชีและดำเนิน กิจการเกี่ยวกับการเงินและเก็บสำเนาทะเบียนทรัพย์สินต่าง ๆ
๕. นายทะเบียน มีหน้าที่จัดทำและรักษาทะเบียนสมาชิก
๖. ปฏิคม มีหน้าที่ต้อนรับสมาชิกทุกโอกาสที่มีการประชุมและต้อนรับผู้เยี่ยมเยียนสภาวัฒนธรรม

๗. จัดหาทุน มีหน้าที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมของสภาวัฒนธรรม

๘. นิติกร มีหน้าที่ให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่สภาวัฒนธรรมและสมาชิกสภาวัฒนธรรม

๙. แผนงานวิชาการและกิจกรรม มีหน้าที่วางแผนโครงการ/กิจกรรมของสภาวัฒนธรรม

๑๐. อธิการ มีหน้าที่รับหนังสือเข้า จัดทำหนังสือต่าง ๆ เช่น การโต้ตอบหน่วยงานต่าง ๆ จัดระบบงานสารบรรณ

สิทธิและหน้าที่สมาชิกสภาวัฒนธรรม

สมาชิกสภาวัฒนธรรมเป็นประชาชนในองค์กรภาคีต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น โดยใช้มิติทางวัฒนธรรม สมาชิกมีสิทธิและหน้าที่ ดังนี้

๑. มีสิทธิเสนอความคิดเห็นหรือญัตติเกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม เพื่อความเจริญรุ่งเรืองวัฒนธรรม

๒. มีสิทธิเข้าร่วมประชุมของสภาวัฒนธรรม

๓. มีสิทธิในการเลือกตั้งหรือได้รับการเลือกตั้งตามระเบียบว่าด้วยการเลือกตั้งหรือตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

๔. มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม เพื่อตรวจสอบเอกสาร บัญชีทรัพย์สินของสภาวัฒนธรรม

๕. มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของสภาวัฒนธรรมอย่างเคร่งครัด

๖. มีหน้าที่ประพฤติตนให้สมกับเกียรติที่เป็นสมาชิกสภาวัฒนธรรม

๗. มีหน้าที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนและเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรม

๘. มีหน้าที่ช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของสภาวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

๙. มีหน้าที่เฝ้าระวังดูแลเรื่องวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน

ขอบข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรม

ขอบข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรม เป็นการกำหนดขอบเขตของการดำเนินงานและความรู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ชื่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เดิม) ได้กำหนดขอบข่ายงานวัฒนธรรมไว้ ๘ ลักษณะด้วยกัน ประกอบด้วย งานวิจัยวัฒนธรรม งานอนุรักษ์วัฒนธรรม งานฟื้นฟูวัฒนธรรม งานพัฒนาวัฒนธรรม งานถ่ายทอดวัฒนธรรม งานส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรม งานเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และการไหลบ่าของวัฒนธรรม ที่ส่งผลให้สภาพปัญหาและความต้องการของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และวัฒนธรรมบางอย่างเกิดการเบี่ยงเบนไปจากแนวปฏิบัติทางสังคม จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมขึ้น เพื่อควบคุม ป้องกัน บรรเทาและแก้ไขปัญหาทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และเพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งขอบข่ายการดำเนินงาน ความหมาย ตลอดจนแนวทางการดำเนินกิจกรรมที่สภาวัฒนธรรมควรจะดำเนินการในพื้นที่ จึงสรุปรูปแบบเป็นตาราง ดังนี้

ขอบข่ายการดำเนินงาน วัฒนธรรม	ความหมาย ตามที่สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กำหนด (ตาม ข้อ ๑.-๘.)	กิจกรรมหลักที่ควรดำเนินการ
๑. งานวิจัยวัฒนธรรม	การสำรวจ ศึกษา สังเคราะห์ และ วิเคราะห์ ข้อมูลต่างๆ เพื่อประโยชน์ ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ถ่ายทอด ส่งเสริม เสริมสร้าง อัตลักษณ์ และแลกเปลี่ยนทาง วัฒนธรรม	๑. การศึกษาสำรวจและรวบรวมข้อมูลทาง วัฒนธรรมของท้องถิ่น ๒. การจัดประชุมสัมมนา ๓. การเลือกสรร กำหนดหัวข้อและดำเนินงาน ในการศึกษาสำรวจข้อมูลวัฒนธรรม ๔. การจัดหางบประมาณและการให้ทุนอุดหนุน การศึกษาสำรวจข้อมูลวัฒนธรรม ๕. การพัฒนานักวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่น ๖. การยกย่องเชิดชูเกียรตินักวิจัยดีเด่น ๗. การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่องานวิจัยทางวัฒนธรรม ๘. การประชาสัมพันธ์เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ๙. การสร้างเครือข่ายงานวิจัยวัฒนธรรม ๑๐. การติดตามและประเมินผล
๒. งานอนุรักษ์วัฒนธรรม	การพิทักษ์รักษา และธำรงไว้ซึ่ง วัฒนธรรม ทั้งที่เป็นรูปธรรม และ นามธรรม เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน ความเข้าใจ และ ความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าของคนรุ่นหลัง	๑. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับ การอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น ๒. การจัดทำทะเบียนผลิตผลทางวัฒนธรรมเพื่อ งานอนุรักษ์ ๓. การจัดหางบประมาณสนับสนุนงานอนุรักษ์ วัฒนธรรม ๔. การรณรงค์ให้เกิดความตื่นตัว ตระหนักใน คุณค่า และให้ความร่วมมือในงานอนุรักษ์วัฒนธรรม ๕. การจัดสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงาน อนุรักษ์วัฒนธรรม ๖. การประชาสัมพันธ์งานอนุรักษ์วัฒนธรรม ๗. การยกย่องและเชิดชูเกียรติบุคคลหรือหน่วยงาน ที่ประสบความสำเร็จในงานอนุรักษ์วัฒนธรรม ๘. การติดตามและประเมินผล
๓. งานฟื้นฟูวัฒนธรรม	การเลือกสรรวัฒนธรรมที่สูญหาย หรือกำลังเสื่อมสลาย มาทำให้มี ความหมายและความสำคัญต่อการ ดำเนินชีวิตของคนในชาติ	๑. การศึกษาสภาพปัจจุบันของผลิตผลทาง วัฒนธรรมที่สูญหายหรือกำลังจะเสื่อมสลาย ไปจากสังคมไทย ๒. การจัดทำทะเบียนผลิตผลทางวัฒนธรรมที่ ควรค่าแก่การฟื้นฟู ๓. การรณรงค์เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรม ๔. การสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานได้

		ดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรม ๕. การจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนงานฟื้นฟูวัฒนธรรม
--	--	---

ขอบข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรม	ความหมาย ตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด (ตาม ข้อ ๑.-๘.)	กิจกรรมหลักที่ควรดำเนินการ
		๖. การประชาสัมพันธ์งานฟื้นฟูวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยกระบวนการทาง การศึกษาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ๗. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงานฟื้นฟูวัฒนธรรม ๘. การยกย่องและเชิดชูเกียรติบุคคลและหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จในงานฟื้นฟูวัฒนธรรม ๙. การติดตามและประเมินผล
๔. งานพัฒนาวัฒนธรรม	การริเริ่ม สร้างสรรค์ และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย บังเกิดคุณประโยชน์แก่ชีวิต สังคมและธรรมชาติ โดยที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย	๑. การศึกษาสภาพความเหมาะสมของวัฒนธรรมและงานวัฒนธรรมในปัจจุบัน ๒. การเลือกสรรวัฒนธรรมที่ควรได้รับการพัฒนา ๓. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาวัฒนธรรม ๔. จัดหางบประมาณสนับสนุนงานพัฒนาวัฒนธรรม ๕. การประชาสัมพันธ์งานพัฒนาวัฒนธรรม ๖. การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่พัฒนาแล้วเข้าไป ในกระบวนการให้การศึกษา ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนเผยแพร่ทางสื่อมวลชน ๗. การยกย่องและเชิดชูเกียรติบุคคลและ

		หน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในงานพัฒนา วัฒนธรรม ๘. การจัดประชุมสัมมนาเพื่อแสวงหาแนวทาง ในการพัฒนางานวัฒนธรรม
๕. การถ่ายทอดวัฒนธรรม	การนำวัฒนธรรมที่ผ่านการเลือกสรรกลั่นกรองแล้วไปใช้ในกระบวนการให้การศึกษา อันจะยังผลให้สมาชิกในสังคมเกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า และนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัย	๑. การศึกษาและกำหนดเนื้อหาสาระของวัฒนธรรมที่มีคุณค่าควรแก่การถ่ายทอด ๒. การพัฒนาวิธีการถ่ายทอดและสื่อเพื่อการถ่ายทอด ๓. การรณรงค์ให้เกิดความตระหนักและความร่วมมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ๔. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงานถ่ายทอดวัฒนธรรม ๕. การฝึกอบรมครูและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ๖. การจัดหางบประมาณสนับสนุนงานถ่ายทอดวัฒนธรรม ๗. การยกย่องและเชิดชูเกียรติบุคคลและหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรม ๘. การประชาสัมพันธ์งานถ่ายทอดวัฒนธรรม ๙. การติดตามและประเมินผล
ขอบข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรม	ความหมาย ตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด (ตาม ข้อ ๑.-๘.)	กิจกรรมหลักที่ควรดำเนินการ

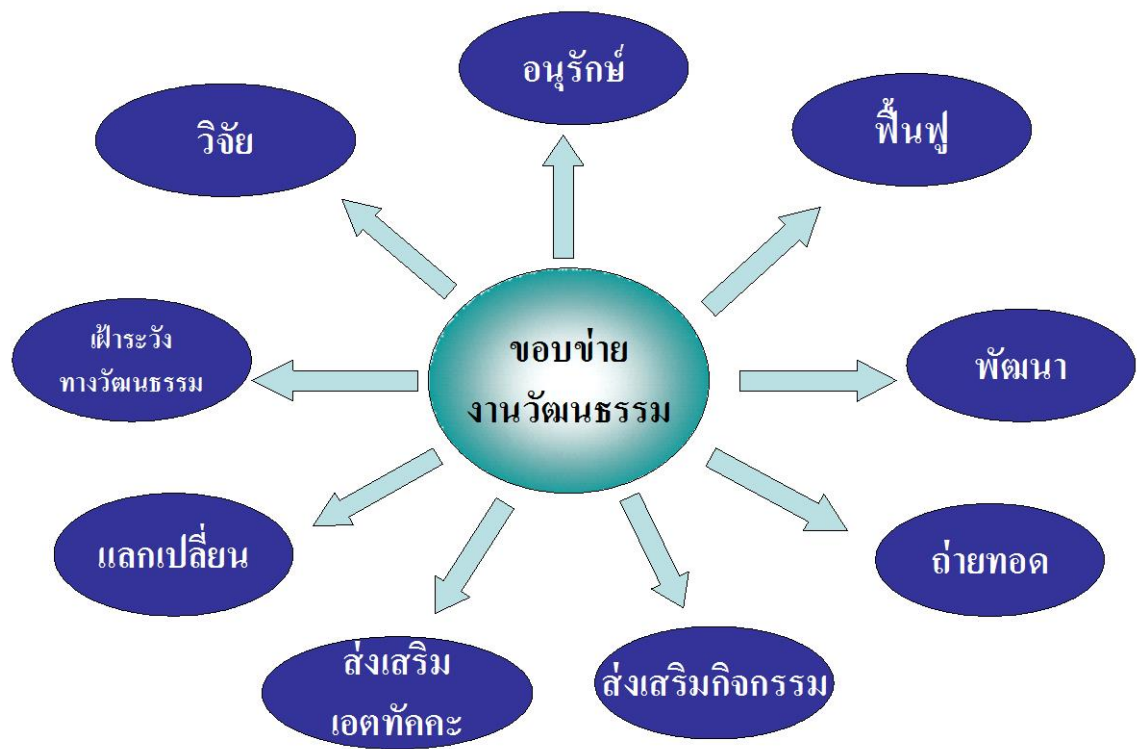
๖. งานส่งเสริม กิจกรรม วัฒนธรรม	การสนับสนุนให้บุคคลหรือหน่วยงานสามารถ จัดกิจกรรมวัฒนธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล	๑. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ของการ จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของบุคคล หรือ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับ ท้องถิ่น ๒. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงาน ส่งเสริม กิจกรรมวัฒนธรรม ๓. การจัดทำแผนงานสนับสนุนการจัด กิจกรรม วัฒนธรรมสำหรับบุคคลและหน่วยงาน ต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น ๔. การจัดหางบประมาณสนับสนุนงาน ส่งเสริม กิจกรรมวัฒนธรรม ๕. การยกย่องและเชิดชูเกียรติบุคคลและ หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จในการจัด กิจกรรมวัฒนธรรม ๖. การประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมกิจกรรม วัฒนธรรม๗. การติดตามและประเมินผล
--	---	---

ขอข่ายการ ดำเนินงาน วัฒนธรรม	ความหมาย ตามที่สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด (ตาม ข้อ ๑.-๘.)	กิจกรรมหลักที่ควรดำเนินการ

๗. งานเสริมสร้าง เอ ต ทั ค ค ะ ท าว ง วัฒนธรรม	การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรมได้มีโอกาสแสดงออก และพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างเต็มตามศักยภาพถึงขั้นที่สมควรได้รับการยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะทางวัฒนธรรมของชาติในด้านนั้นๆ รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติได้ทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมผู้ที่มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรมในอนาคต	๑. การสำรวจ เลือกรสร และจัดทำ ทำเนียบผู้ที่ มีความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรมใน ท้องถิ่น ๒. การสนับสนุนให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ พิเศษทางวัฒนธรรมได้แสดงออก พัฒนาและ ถ่ายทอดความรู้ความสามารถอย่างเต็มตาม ศักยภาพ ๓. การเชิดชูเกียรติผู้ที่มีความสามารถ พิเศษทาง วัฒนธรรมขึ้นเป็นเอตทัคคะทาง วัฒนธรรม ๔. การบันทึกความรู้ความสามารถและ ผลงาน ของเอตทัคคะทางวัฒนธรรมเพื่อการ เผยแพร่ และถ่ายทอด ๕. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงาน เสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม ๖. การจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุน งาน เสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม ๗. การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ สื่อ บันทึกความรู้ความสามารถและผลงาน ของ เอตทัคคะทางวัฒนธรรม ๘. การประกวดความรู้ความสามารถและ ผลงานด้านวัฒนธรรมของนักเรียน นักศึกษา และบุคคลโดยทั่วไปในระดับท้องถิ่น ๙. การให้ทุนการศึกษาหรือทุนอุดหนุน เพื่อ พัฒนาความรู้ความสามารถทาง วัฒนธรรมแก่ เยาวชน และบุคคลทั่วไปของท้องถิ่น ๑๐. การสนับสนุนให้เยาวชนและบุคคล
---	--	--

		ทั่วไปที่ มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรม ได้ฝึกงานหรือร่วมทำงานกับ เอตทัคคะทางวัฒนธรรม ๑๑. การประชาสัมพันธ์งานเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม ๑๒. การติดตามและประเมินผล
๘. งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม	การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานต่างๆทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะนำไปสู่สันติภาพและสันติสุขแห่งการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ	๑. การสำรวจและเลือกสรรกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การแลกเปลี่ยนในระดับท้องถิ่น ๒. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ๓. การจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ๔. การประชาสัมพันธ์งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ๕. การติดตามและประเมินผล

ขอข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรม	ความหมาย ตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกำหนด (ตาม ข้อ ๑.-๘.)	กิจกรรมหลักที่ควรดำเนินการ
๙. งานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม	กระบวนการดำเนินงานในลักษณะต่าง ๆ เพื่อจัดเก็บ วิเคราะห์หรือตีความหมาย และแปลผลข้อมูล หรือความรู้ทางวัฒนธรรม ซึ่งมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการนำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน จัดทำมาตรการดำเนินการและประเมินผลการดำเนินการเพื่อป้องกัน แก้ไข หรือบรรเทาปัญหาทางวัฒนธรรม (ธนรักษ์ ผลิพัฒน์ , สาลิณี เซ็นเสถียรและศิวพร ชุมทอง, ๒๕๕๒ : ๒๖)	๑. การสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ๒. การจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุน/จัดตั้ง กองทุนสนับสนุนงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ๓. การประชาสัมพันธ์งาน/ถ่ายทอดความรู้เนื้อหา สาระ และคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นจารีต ประเพณีของท้องถิ่น ๔. การติดตามและประเมินผล

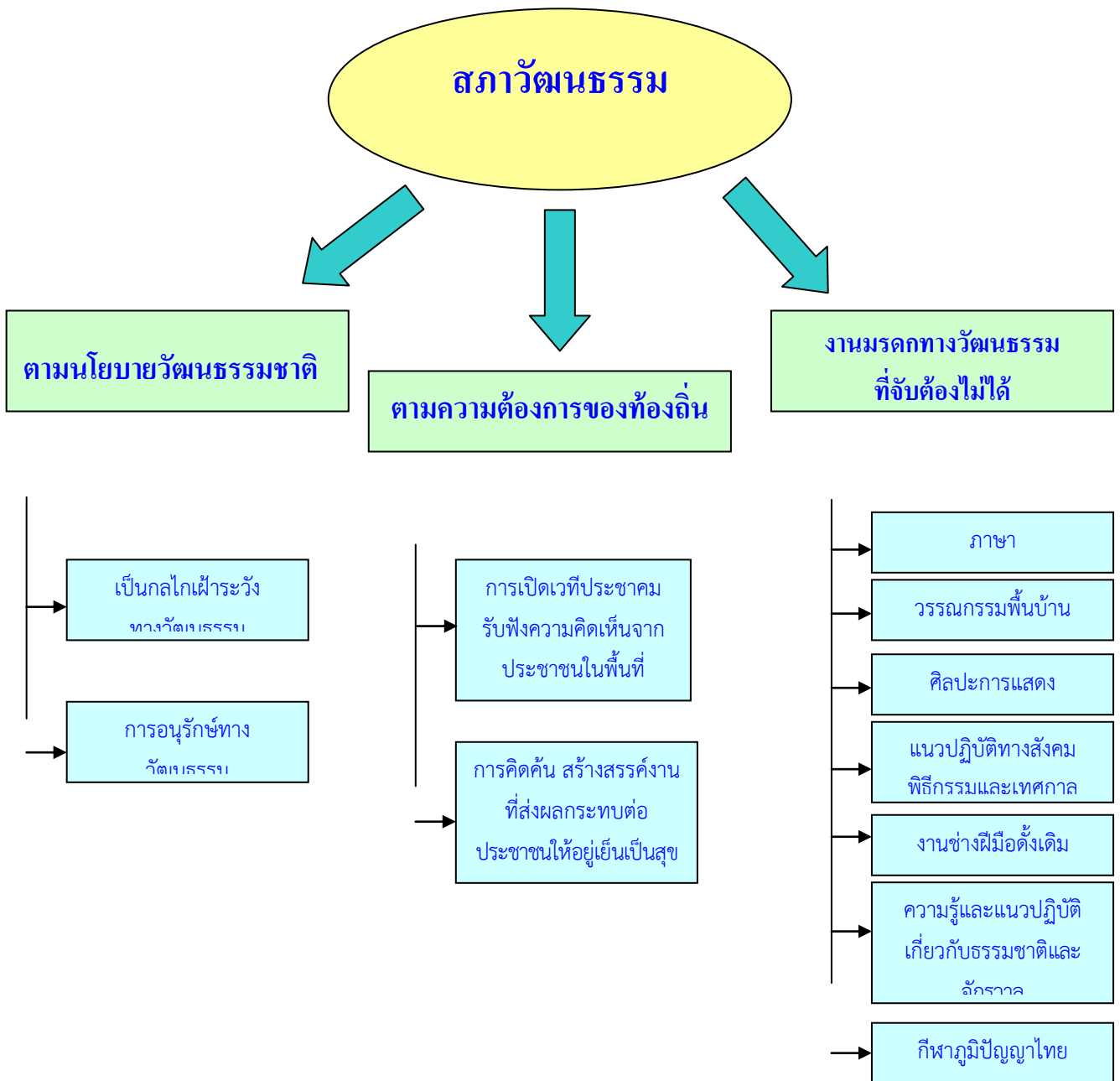

แนวทางการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม

การที่สภาวัฒนธรรมดำเนินการตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมนั้น เน้นหนักในด้านการประชุมเชิงวิชาการในด้านวัฒนธรรม การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และถูกต้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น แล้วนำองค์ความรู้หรือข้อมูลที่ค้นพบมาถ่ายทอด เผยแพร่สู่สังคม โดยให้ชุมชนเป็นผู้นำไปปฏิบัติ จัดทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคม โดยมีเป้าหมายคือ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข กล่าวได้ว่าหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมนั้น ครอบคลุมการทำงานและการเชื่อมโยงกับท้องถิ่น ซึ่งการดำเนินงานนั้นจะมีการกิจที่สำคัญ ๓ ทิศทาง คือ

- ๑) งานวัฒนธรรมที่ตอบสนองนโยบายวัฒนธรรมของชาติที่มีคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นผู้กำหนดทิศทางภาพรวมมาจากส่วนกลาง
- ๒) งานวัฒนธรรมที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นคือการคิดค้นสร้างสรรค์งานหรือโครงการที่จะส่งผลกระทบก่อให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุขแก่คนในท้องถิ่น
- ๓) งานด้านมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

แนวทางการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม

มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริมและเผยแพร่ รวมทั้ง การศึกษาค้นคว้าและวิจัยทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กรมส่งเสริมวัฒนธรรม จึงได้กำหนดภารกิจในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ การขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น หลักฐานทางมรดกภูมิปัญญาที่สำคัญของชาติและเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดความ ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน รวมทั้งเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของ ท้องถิ่นและของชาติ อันจะนำไปสู่การสร้างความรู้ ความเข้าใจ การเห็นคุณค่าและยอมรับในความ หลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งเกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขของคนในสังคมต่อไป อีกทั้งยังเป็นทุน

ทางวัฒนธรรมของชาติที่สามารถนำมาต่อยอดและเพิ่มมูลค่าทางสังคม และเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้นซึ่ง ชุมชน กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งที่ชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้น ใหม่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความรู้สึกร่วมกัน ทัศนคติ และความต่อเนื่อง ดังนั้น จึงก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการคิด สร้างสรรค์ของมนุษย์ แบ่งออกเป็น ๗ สาขา ดังนี้

๑) ภาษา หมายถึง เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีการดำรงชีวิตของชนกลุ่มต่างๆ ซึ่งสะท้อน โลกทัศน์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน ทั้งในแง่วัจนภาษา (ภาษาที่ใช้ถ้อยคำ) และอวัจน ภาษา (ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ) ภาษาอาจจะแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) ภาษาไทย หมายถึง ภาษาราชการที่ใช้ในประเทศไทย

(๒) ภาษาไทยถิ่น หมายถึง ภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารตามท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถ สื่อความหมาย สร้างความเข้าใจกันในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยแต่ละท้องถิ่นอาจพูดแตกต่างกันไปจากภาษา ราชการ ทั้งในด้านเสียง คำ และการเรียงคำ ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นภาคเหนือ ภาษาไทยถิ่นภาคอีสาน ภาษาไทยถิ่น ภาคกลาง และภาษาไทยถิ่นภาคใต้

(๓) ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง ภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย แบ่งออกเป็น ๕ ตระกูลภาษา ได้แก่ กลุ่มภาษาตระกูลไท กลุ่มภาษา ตระกูลออสโตรเอเชียติก กลุ่มภาษาตระกูลจีน - ทิเบต กลุ่มภาษาออสโตรเนเซียนติก และกลุ่มภาษาม้ง - เมี่ยน

๒) สาขาวรรณกรรมพื้นบ้าน หมายถึง วรรณกรรมที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยครอบคลุมวรรณกรรมที่ถ่ายทอดโดยวิธีการบอกเล่าและที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร แบ่งออกเป็น ๗ ประเภท

(๑) นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา ประกอบด้วย นิทาน เทวปกรณัม/ตำนาน นิทานศาสนา นิทานคติ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานเรื่องผี มุขตลก และเรื่องไม้ นิทานเข้าแบบของไทย

(๒) ประวัติศาสตร์บอกเล่า หมายถึง เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติการตั้งถิ่นฐาน การอพยพ ความเป็นมา และบุคคลสำคัญของชุมชน

(๓) บทสวดหรือบทกล่าวนิพธีกรรม หมายถึง คำสวดที่ใช้ประกอบในพิธีกรรม ต่าง ๆ เช่น บททำขวัญ คำบูชา คำสมา คำเวหนาน บทสวดสรงขวัญ คาถาบทอาถรรพ์ บทประกอบการ รักษาโรคพื้นบ้าน คำให้พร คำอธิษฐาน ฯลฯ

(๔) บทร้องพื้นบ้าน หมายถึง คำร้องที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมาในโอกาสต่าง ๆ เช่น บทกล่อมเด็ก บทร้องเล่น บทเกี่ยวพาราสี บทจ้อย คำแข็ง ฯลฯ

(๕) **สำนวนและภาษิต** หมายถึง คำพูดหรือคำกล่าวที่สืบทอดกันมา มักมีสัมผัสคล้องจองกัน เช่น โวหาร คำคม คำพังเพย คำอุปมาอุปไมย คำขวัญ คติพจน์ คำสวดสาบาน คำสาปแช่ง คำชม คำคนอง ฯลฯ

(๖) **ปริศนาคำทาย** หมายถึง คำหรือข้อความที่ตั้งเป็นคำถาม คำตอบ ที่สืบทอดกัน เพื่อให้ผู้ตอบได้ทายหรือตอบปัญหา เช่น คำทาย ปัญหาเขาวงกต ฆะหมี่

(๗) **ตำรา** หมายถึง องค์ความรู้ที่มีการเขียนบันทึกในเอกสารโบราณ เช่น ตำราโหราศาสตร์ ตำราดูลักษณะคนและสัตว์ ตำรายา ฯลฯ

๓) **สาขาศิลปะการแสดง** หมายถึง การแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก และเรื่องราวต่าง ๆ โดยมีผู้แสดงเป็นสื่อ ผ่านทางเสียง ได้แก่ การขับร้อง หรือการเล่นดนตรี และทางร่างกาย เช่น การรำรำ การเชิด การเต้น การแสดงท่าทาง แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

(๑) **ดนตรี** หมายถึง เสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง และ/หรือลีลา จังหวะ เครื่องบรรเลงซึ่งมีเสียงดัง ทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน หรือเกิดอารมณ์รัก โศก หรือ รื่นเริง เป็นต้น ดนตรีมีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงเพื่อการขับกล่อม ความบันเทิง ประกอบพิธีกรรม และประกอบการแสดง

(๒) **การแสดง** หมายถึง การแสดงออกทางร่างกาย ท่วงท่าการเคลื่อนไหว ท่าเต้น ท่ารำการแสดงกิริยาของการเต้น การรำ การเชิด ฯลฯ ซึ่งแสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกและเรื่องราว การแสดงอาจแสดงร่วมกับดนตรี และการขับร้องหรือไม่ก็ได้

(๓) **ดนตรีและการแสดงในพิธีกรรม** หมายถึง การผสมผสานระหว่างการแสดง การร้อง การรำรำ และดนตรีที่ใช้ประกอบอาชีพ เป็นต้น

(๔) **เพลงร้องพื้นบ้าน** หมายถึง บทเพลงที่เกิดจากคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ที่คิดรูปแบบ การร้อง การเล่น เป็นบทเพลงที่มีท่วงทำนอง ภาษาที่เรียบง่าย มุ่งความสนุกสนานเพลิดเพลินในโอกาสต่าง ๆ หรือการร่วมแรงร่วมใจการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในการประกอบอาชีพ

๔) **สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล** หมายถึง การประเพณีปฏิบัติในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่สืบทอดกันมาบนหนทางของมรดกวิถี นำไปสู่สังคมแห่งสันติสุขแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนและชาติพันธุ์นั้นๆ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) **มารยาท** หมายถึง การประเพณีปฏิบัติที่ดั่งงามต่อผู้อื่น

(๒) **ขนบธรรมเนียมประเพณี** หมายถึง การประเพณีปฏิบัติและการกระทำกิจกรรม ที่สืบทอดต่อกันมาในวิถีชีวิตและสังคมของชุมชนนั้น ๆ

(๓) **งานเทศกาล** หมายถึง กิจกรรมที่กระทำตามกำหนดเวลาในรอบปี

๕) **สาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม** หมายถึง ภูมิปัญญา ทักษะฝีมือช่าง การเลือกใช้วัสดุ และกลวิธีการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ สะท้อนพัฒนาการทางสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชนแบ่งออกเป็น ๑๐ ประเภท คือ

(๑) **ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า** หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากการทอ ย้อม ถัก ปัก ตีเกลียว ยก จก มัดหมี่ พิมพ์ลาย ขิด เกาะ/ล้วง เพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม แสดงสถานภาพทางสังคม ลวดลายผ้า มีความเกี่ยวข้องกับตำนานพื้นถิ่น ความเชื่อและธรรมชาติ ซึ่งลวดลายดังกล่าว มักเกิดจากเส้นพุ่งเป็นหลัก

(๒) **เครื่องจักสาน** หมายถึง ภาชนะเครื่องใช้ประจำบ้านของคนไทย ทำจากวัสดุดิบ ในท้องถิ่น เช่น ไม้ หวาย กระจูด ลำเจียก โดยนำมาจักและสาน จึงเรียกว่า เครื่องจักสาน กลวิธีใน

การทำเครื่องจักสาน ได้แก่ การถัก ผูก รัด มัด ร้อย โดยใช้ดอก หวาย เพื่อให้เครื่องจักสานคงทน และคงรูปอยู่ได้ ตามต้องการ

(๓) เครื่องรัก หมายถึง หัตถกรรมที่ใช้รักเป็นวัสดุสำคัญในการสร้างผลงาน เช่น ปิดทอง รดน้ำ ภาพกำมะลอ ประดับมุก ประดับกระจกสี ปั้นกระหนะ และเงิน รักหรือยางรัก มีคุณลักษณะเป็นยางเหนียว สามารถเกาะจับพื้นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ประสงค์จะทาหรือถมทับหรือเคลือบผิวได้ดี ทำให้เป็นผิวมันภายหลังกั้นแห้งสนิท มีคุณภาพคงทนต่อความร้อน ความชื้น กรดหรือด่างอ่อน ๆ และยังเป็นวัสดุที่ใช้เชื่อมสมุก หรือสีเข้าด้วยกัน

(๔) เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง หัตถกรรมที่ใช้ดินเหนียวเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตมีทั้งชนิดเคลือบและไม่เคลือบ โดยที่เนื้อดินเหนียวต้องมีส่วนผสมของทรายแม่น้ำที่เป็นทรายเนื้อละเอียดและช่วยให้เนื้อดินแห้งสนิทไม่แตกร้าว ดินเหนียวที่ใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาจากที่ต่างๆ ให้สีแตกต่างกัน

(๕) เครื่องโลหะ หมายถึง สิ่งที่มีวัสดุหลักเป็นเหล็ก ทองเหลือง หรือทองแดง เครื่องโลหะที่ทำจากเหล็ก นิยมทำโดยการเผาไฟให้อ่อนตัวและตีเหล็กเป็นรูปทรงต่าง ๆ เครื่องโลหะที่ทำจากทองเหลือง นิยมนำทองเหลืองมาเผาจนหลอมเหลวแล้วจึงนำไปเทลงในแบบรูปตามลักษณะที่ต้องการแล้วนำมาตกแต่ง ส่วนเครื่องโลหะทำจากทองแดง มีการนำทองแดงมาใช้เป็นโลหะเจือหลักสำหรับผลิตตัวเรือนเครื่องประดับโลหะเงินเจือ

(๖) เครื่องไม้ หมายถึง งานฝีมือช่างที่ทำจากไม้ซุงหรือไม้แปรรูปเป็นท่อนเป็นแผ่นเพื่อใช้ในงานช่างก่อสร้าง ประเภทเครื่องสับ เครื่องเรือน เครื่องบูชา เครื่องตั้ง เครื่องประดับ เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องศาสตรา เครื่องดนตรี เครื่องเล่น และยานพาหนะ โดยอาศัยเทคนิควิธีการแกะสลัก สับ ขุด เจาะ กลึง ถัด ขุด และขัด

(๗) เครื่องหนัง หมายถึง งานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ทำมาจากหนังสัตว์โดยผ่านกระบวนการหมักและฟอกหนังเพื่อไม่ให้เน่าเปื่อย และให้เกิดความนิ่มนวลสามารถบึงอได้ตามที่ต้องการ เครื่องหนังนิยมนำไปใช้เกี่ยวกับศิลปะการแสดง รวมถึงอุปกรณ์อื่น ๆ ที่มีหนังเป็นส่วนประกอบ

(๘) เครื่องประดับ หมายถึง งานช่างฝีมือที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อการตกแต่งให้เกิดความงดงาม เริ่มต้นจากการใช้วัสดุที่พบได้ง่ายในท้องถิ่นนำมาผลิตเป็นเครื่องประดับตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ โดยใช้อัญมณีและโลหะมีค่าต่าง ๆ

(๙) งานศิลปกรรมพื้นบ้าน หมายถึง งานที่มีการแสดงอารมณ์สะท้อนออกทางฝีมือการช่างให้ประจักษ์เห็นเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองในด้านการยังชีพและความต้องการคุณค่าด้านความงาม เช่น ภาพเขียน งานปั้น งานแกะสลัก งานหล่อ เป็นต้น

(๑๐) ผลิตภัณฑ์อย่างอื่น หมายถึง งานช่างฝีมือดั้งเดิมที่ไม่สามารถจัดอยู่ใน ๙ ประเภทแรกได้ ซึ่งอาจเป็นงานช่างฝีมือที่ประดิษฐ์หรือผลิตขึ้นจากวัสดุในท้องถิ่นหรือจากวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น

๖) สาขาความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล หมายถึง องค์ความรู้ วิธีการทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่พัฒนาขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ

- (๑) อาหารและโภชนาการ
- (๒) การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน
- (๓) โหราศาสตร์และดาราศาสตร์
- (๔) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- (๕) ชัยภูมิและการตั้งถิ่นฐาน

๓) **สาขากีฬากฎมิตินไทย** หมายถึง การเล่น กีฬาและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ที่มีการปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทยและมีเอกลักษณ์สะท้อนวิถีไทย แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

(๑) **การเล่นพื้นบ้าน** หมายถึง การเล่นของคนไทยในแต่ละวัยที่มีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กันออกไป โดยมีผลลัพธ์สุดท้าย คือ ความรัก ความสามัคคี และความสนุกสนานเพลิดเพลิน

(๒) **กีฬาพื้นบ้าน** หมายถึง การเล่น และการแข่งขันของคนไทยในแต่ละวัย โดยมีอุปกรณ์และกฎกติกาที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่น

(๓) **ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว** หมายถึง วิธีการหรือรูปแบบการต่อสู้ที่ใช้ร่างกายหรืออุปกรณ์ โดยได้รับการฝึกฝนตามวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา

จะเห็นได้ว่า “สภาวัฒนธรรม” นั้น เป็นผู้ขับเคลื่อนงานที่เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ และภาคประชาชนอย่างแท้จริง และเป็นรูปแบบการขับเคลื่อนงานที่สนองตอบต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทเรียนการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม โดย รศ.ดร.กาสัก เตชะจันทร์ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และ กานดา เตชะจันทร์ ได้ผลสรุปจากการวิจัย-สำหรับผู้บริหารซึ่งมีแนวทางและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำงานของสภาวัฒนธรรมไว้ในหลายประเด็นด้วยกัน จึงได้นำมาเผยแพร่เพื่อสร้างความเข้าใจและให้สภาวัฒนธรรมในทุกพื้นที่ได้นำไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานของสภาวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่

บทเรียนและข้อเสนอในการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม

[ผลสรุปจากการวิจัย-สำหรับผู้บริหาร]

กาสั๊ก เต๊ะซันหมาก e-mail: tkasak@hotmail.com, กานดา เต๊ะซันหมาก e-mail:

tkdady@hotmail.com

[ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ปีงบประมาณ ๒๕๕๕]

บทนำ

การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนทุกคน รวมทั้งองค์กรของรัฐและองค์กรของเอกชน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรมในปัจจุบัน) ได้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานวัฒนธรรมไว้ว่าต้องสนับสนุนการกระจายอำนาจและบทบาทในการดำเนินงานวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้องค์กรชาวบ้านและบุคลากรในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญและเป็นเจ้าของในการดำเนินงานวัฒนธรรมในรูปเครือข่ายทางวัฒนธรรม โดยที่หน่วยงานของรัฐจะทำหน้าที่เพียงกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานเท่านั้นเพราะรัฐบาลตระหนักดีว่าผู้ที่รู้เรื่องดีที่สุดในเรื่องวัฒนธรรมคือคนในท้องถิ่น และได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายภาคีในการดำเนินงานวัฒนธรรมในพื้นที่ต่าง ๆ จัดตั้งสภาวัฒนธรรมขึ้น เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และหน้าที่ของสภาวัฒนธรรม โดยได้จัดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ ทั้งในด้านวิชาการ การบริหาร และงบประมาณทั้งที่จัดสรรให้รายปี และการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด จนเมื่อนับถึงสิ้นปี ๒๕๕๐ มีสภาวัฒนธรรมหลากหลายประเภท กล่าวคือ สภาวัฒนธรรมจังหวัด (ครบทุกจังหวัด) สภาวัฒนธรรมอำเภอ (ครบทุกอำเภอ) สภาวัฒนธรรมตำบล (จำนวนหนึ่ง) สภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร (๑ สภา) สภาวัฒนธรรมกลุ่มเขตในกรุงเทพมหานคร (๖ สภา) สภาวัฒนธรรมเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร (๕๐ สภา) สภาวัฒนธรรมแขวงในกรุงเทพมหานคร (จำนวนหนึ่ง) สภาวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ (๕ สภา) และสภาวัฒนธรรมในลักษณะอื่น ๆ อีก โดยคาดหวังว่าสภาวัฒนธรรมต่าง ๆ นี้จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันของทุกฝ่ายที่จะมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิด ประสบการณ์ จนก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้และการดำเนินงานวัฒนธรรมของพื้นที่และของชาติไปด้วยกัน ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่มีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินงานวัฒนธรรม จนสามารถพัฒนา และแก้ปัญหาได้ตรงเป้าหมายได้มากขึ้น

นับตั้งแต่การที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมต่างๆ ตั้งแต่ระดับพื้นที่จนถึงระดับชาติ และส่งเสริม/สนับสนุนการดำเนินงานในลักษณะต่าง ๆ นับถึงปี ๒๕๕๔ รวมเป็นเวลากว่า ๑๕ ปี แต่ยังไม่มีการศึกษาสภาพการณ์และบทเรียนการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม อย่างเป็นระบบ รวมทั้งยังไม่มีการศึกษาเพื่อหาคำตอบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม จึงจัดดำเนินการโครงการวิจัยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพการณ์และบทเรียนการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม และ ๒) วิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อตอบคำถาม ว่าสภาพการณ์และบทเรียนการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งถึงปี พ.ศ.๒๕๕๔ เป็นอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม โดยการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบกัน

๑. วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิจัยเชิงบรรยายและการวิจัยเชิงอธิบาย โดยศึกษาจากสภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล และสภาวัฒนธรรมอื่นๆ รวม ๗๕๑ แห่ง โดยผู้ตอบแบบสอบถามคือประธานสภาวัฒนธรรม หรือเลขาธิการสภาวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบว่ามีคุณภาพสูง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย (จำนวน ร้อยละ ฐานนิยม ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และใช้สถิติอ้างอิง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ตามวิธีการของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

๒. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยประยุกต์ใช้การวิจัยคุณภาพ โดยการศึกษาภาคสนาม ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาเอกสาร และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จากสภาวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพสูงในการดำเนินงานตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ ที่ได้รับการเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๖ จังหวัด ใน ๖ ภูมิภาค คือ แพร่ (สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอลอง และสภาวัฒนธรรมตำบลบ้านถิ่น อำเภอเมือง) เลย (สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอด่านซ้าย และสภาวัฒนธรรมตำบลแสนภู อำเภอนาแห้ว) พระนครศรีอยุธยา (สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอพระนครศรีอยุธยา และสภาวัฒนธรรมตำบลไผ่ลิง อำเภอพระนครศรีอยุธยา) ฉะเชิงเทรา (สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอเมือง และสภาวัฒนธรรมตำบลหนามแดง อำเภอเมือง) กาญจนบุรี (สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอเมือง และสภาวัฒนธรรมตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง) และกระบี่ (สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอเขาพนม และสภาวัฒนธรรมตำบลเขาติน อำเภอเขาพนม) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลและด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

สภาพการณ์และบทเรียนการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม

๑. ธรรมนูญสภาวัฒนธรรม

๑.๑ จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าในภาพรวม สภาวัฒนธรรมดำเนินการเรื่องธรรมนูญสภาวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๑.๒) และจากการวิจัยเชิงคุณภาพก็พบว่าสภาวัฒนธรรมทั้ง ๖ จังหวัด (๑๘ แห่ง) ดำเนินการในระดับมากทุกแห่ง จึงสรุปได้ว่าสภาพการณ์และบทเรียนการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม ด้านธรรมนูญสภาวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๑.๒ จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดดำเนินการเรื่องธรรมนูญสภาวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๖.๖) และจากการวิจัยเชิงคุณภาพก็พบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดทั้ง ๖ จังหวัด ดำเนินการในระดับมากทุกแห่ง จึงสรุปได้ว่าสภาพการณ์และบทเรียนการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ด้านธรรมนูญสภาวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

๑.๓ จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าสภาวัฒนธรรมอำเภอดำเนินการอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๑.๔) และจากการวิจัยเชิงคุณภาพก็พบว่าสภาวัฒนธรรมอำเภอทั้ง ๖ แห่ง (ใน ๖ จังหวัด) ดำเนินการในระดับมากทุกแห่ง จึงสรุปได้ว่าสภาพการณ์และบทเรียนการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอำเภอ ด้านธรรมนูญสภาวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

๑.๔ จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าสภาวัฒนธรรมตำบลดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๘.๖) และจากการวิจัยเชิงคุณภาพก็พบว่าสภาวัฒนธรรมตำบลทั้ง ๖ แห่ง (ใน ๖ จังหวัด) ดำเนินการในระดับมากทุกแห่ง จึงสรุปได้ว่าสภาพการณ์และบทเรียนการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมตำบล ด้านธรรมนูญสภาวัฒนธรรมโดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในตำบลที่มีประสิทธิภาพสูงในการดำเนินงานตามหน้าที่ ที่กำหนดไว้อยู่ในระดับมาก

๒. องค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรม

๒.๑ จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าในภาพรวมสภาวัฒนธรรมมีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคี และจากการวิจัยเชิงคุณภาพก็พบว่าสภาวัฒนธรรมทั้ง ๖ จังหวัด (๑๘ แห่ง) มีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคีทุกแห่ง จึงสรุปได้ว่าในภาพรวมสภาวัฒนธรรมมีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคี

๒.๒ จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดมีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคี และจากการวิจัยเชิงคุณภาพก็พบว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดทั้ง ๖ จังหวัด มีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคีทุกแห่ง จึงสรุปได้ว่าสภาวัฒนธรรมจังหวัดมีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคี

๒.๓ จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าสภาวัฒนธรรมอำเภอมีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคี และจากการวิจัยเชิงคุณภาพก็พบว่าสภาวัฒนธรรมอำเภอทั้ง ๖ แห่ง (ใน ๖ จังหวัด) มีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคีทุกแห่ง จึงสรุปได้ว่าสภาวัฒนธรรมอำเภอ มีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคี

๒.๔ จากการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าสภาวัฒนธรรมตำบลมีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคี และจากการวิจัยเชิงคุณภาพก็พบว่าสภาวัฒนธรรมตำบลทั้ง ๖ แห่ง (ใน ๖ จังหวัด) มีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคีทุกแห่ง จึงสรุปได้ว่าสภาวัฒนธรรมตำบล มีองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกครบทั้ง ๕ ภาคี

๓. ข้อมูลส่วนบุคคลของประธานสภาวัฒนธรรม

๓.๑ เพศของประธานสภาวัฒนธรรม

ในภาพรวมประธานสภาวัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ ๘๓.๗) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ ๗๘.๘) ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ ๘๕.๔) และประธานสภาวัฒนธรรมตำบลส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ ๘๔.๖)

๓.๒ อาชีพหลักของประธานสภาวัฒนธรรม

ในภาพรวม ประธานสภาวัฒนธรรมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านธุรกิจ/กิจการส่วนตัว (ร้อยละ ๔๘.๓) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านธุรกิจ/กิจการส่วนตัว (ร้อยละ ๕๒.๕) ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านธุรกิจ/กิจการส่วนตัว (ร้อยละ ๕๐.๑) และประธานสภาวัฒนธรรมตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านธุรกิจ/กิจการส่วนตัว (ร้อยละ ๔๔.๗)

๓.๓ การอยู่ในภูมิลำเนาที่สภากว๊านธรรมชาติตั้งอยู่ของประธานสภากว๊านธรรมชาติ

ในภาพรวม ประชานสภาวัฒนธรรมส่วนใหญ่อยู่ในภูมิลำเนาที่สภาวัฒนธรรมตั้งอยู่ (ร้อยละ ๖๙.๐) ประชานสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่อยู่ในภูมิลำเนาที่สภาวัฒนธรรมตั้งอยู่ (ร้อยละ ๗๒.๔) ประชานสภาวัฒนธรรมอำเภอส่วนใหญ่อยู่ในภูมิลำเนาที่สภาวัฒนธรรมตั้งอยู่ (ร้อยละ ๗๒.๐) และ ประชานสภาวัฒนธรรมตำบลส่วนใหญ่อยู่ในภูมิลำเนาที่สภาวัฒนธรรมตั้งอยู่ (ร้อยละ ๖๔.๗)

๓.๔ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมนี้

ในภาพรวม ประธานสภาวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมนี้ ๒-๔ ปี (ร้อยละ ๔๗.๖) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมนี้ มากกว่า ๘ ปี (ร้อยละ ๓๘.๕) ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมนี้ ๒-๔ ปี (ร้อยละ ๔๓.๘) และประธานสภาวัฒนธรรมตำบลส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมนี้ ๒-๔ ปี (ร้อยละ ๖๐.๙)

๓.๕ การเคยทำงานเกี่ยวข้องกับสภาวัฒนธรรมมาก่อนของประธานสภาวัฒนธรรม

ในภาพรวม ประธานสภาวัฒนธรรมส่วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกของสภาวัฒนธรรมนี้ (ร้อยละ ๓๖.๔) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกของสภาวัฒนธรรมนี้ (ร้อยละ ๔๔.๔) ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอส่วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกของสภาวัฒนธรรมนี้ (ร้อยละ ๓๙.๙) และ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลส่วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกของสภาวัฒนธรรมนี้ (ร้อยละ ๒๘.๔)

๓.๖ การดำรงตำแหน่งอื่น ๆ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรม

ในภาพรวม ประธานสภาวัฒนธรรมส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรม (ร้อยละ ๒๗.๘) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรม (ร้อยละ ๒๙.๓) ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรม (ร้อยละ ๒๖.๘) และประธานสภาวัฒนธรรมตำบลส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรม (ร้อยละ ๓๐.๗)

๔. คุณลักษณะของประธานสภาวัฒนธรรม

ในภาพรวมคุณลักษณะของประธานสภาวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๑.๒) คุณลักษณะของประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๖.๖) คุณลักษณะของประธานสภาวัฒนธรรมอำเภออยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๑.๔) และคุณลักษณะของประธานสภาวัฒนธรรมตำบลอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๘.๖)

๕. การดำเนินการของคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรม

ในภาพรวมการดำเนินการของคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๑.๖) การดำเนินการของคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๖.๖) การดำเนินการของคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมอำเภออยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๑.๔) และการดำเนินการของคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมตำบลอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๘.๖)

๖. การประชุมสภาวัฒนธรรม

๖.๑ คุณภาพการประชุมสภาวัฒนธรรม

๖.๗ การประชุมสามัญของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรมในรอบปีที่ผ่านมา

ในรอบปีที่ผ่านมา ในภาพรวม สภาวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีการประชุมสามัญของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรม ๑ ครั้ง (ร้อยละ ๔๓.๒) สภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่มีการประชุมสามัญของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรม ๑ ครั้ง (ร้อยละ ๔๖.๒) สภาวัฒนธรรมอำเภอส่วนใหญ่มีการประชุมสามัญของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรม ๑ ครั้ง (ร้อยละ ๔๔.๕) และสภาวัฒนธรรมตำบลส่วนใหญ่มีการประชุมสามัญของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรม ๑ ครั้ง (ร้อยละ ๔๑.๒)

๖.๘ ปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการจัดประชุมสามัญของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรม

ปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการจัดประชุมสามัญของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรม ในภาพรวม สภาวัฒนธรรมส่วนใหญ่ คือ ค่าใช้จ่ายในการประชุมไม่เพียงพอ (ร้อยละ ๓๒.๕) สภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่ คือ ค่าใช้จ่ายในการประชุมไม่เพียงพอ (ร้อยละ ๓๕.๖) สภาวัฒนธรรมอำเภอส่วนใหญ่ คือ ค่าใช้จ่ายในการประชุมไม่เพียงพอ (ร้อยละ ๓๐.๔) และสภาวัฒนธรรมตำบลส่วนใหญ่ คือ ค่าใช้จ่ายในการประชุมไม่เพียงพอ (ร้อยละ ๓๖.๔)

๖.๙ จำนวนเครือข่ายภาคีสมาชิกที่มาประชุมในการประชุมสามัญของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรมในแต่ละครั้งที่ผ่านมา

ในภาพรวม สภาวัฒนธรรมส่วนใหญ่ คือ ระหว่างร้อยละ ๕๐-๗๙ ของจำนวนภาคีสมาชิก (ร้อยละ ๖๔.๕) สภาวัฒนธรรมจังหวัดส่วนใหญ่ คือ ระหว่างร้อยละ ๕๐-๗๙ ของจำนวนภาคีสมาชิก (ร้อยละ ๖๒.๓) สภาวัฒนธรรมอำเภอส่วนใหญ่ คือ ระหว่างร้อยละ ๕๐-๗๙ ของจำนวนภาคีสมาชิก (ร้อยละ ๖๒.๓) และสภาวัฒนธรรมตำบลส่วนใหญ่ คือ ระหว่างร้อยละ ๕๐-๗๙ ของจำนวนภาคีสมาชิก (ร้อยละ ๕๗.๖)

๗. การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม

การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๗.๘) สภาวัฒนธรรมจังหวัดอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ ๗๗.๐) สภาวัฒนธรรมอำเภออยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๘.๔) และสภาวัฒนธรรมตำบลอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๔.๘)

๘. การพัฒนาสภาวัฒนธรรม

การพัฒนาสภาวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๔.๘) สภาวัฒนธรรมจังหวัดอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๙.๔) สภาวัฒนธรรมอำเภออยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๔.๘) และสภาวัฒนธรรมตำบลอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๒.๘)

๙. การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการดำเนินการของสภาวัฒนธรรม

การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการดำเนินการของสภาวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๕๒.๒) สภาวัฒนธรรมจังหวัดอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๕๕.๘) สภาวัฒนธรรมอำเภออยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๕๒.๔) และสภาวัฒนธรรมตำบลอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๕๐.๒)

๑๐. การดำเนินการตามหน้าที่ของสภาวัฒนธรรม

การดำเนินการตามหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๑.๔) สภาวัฒนธรรมจังหวัดอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๖.๘) สภาวัฒนธรรมอำเภออยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๑.๖) และสภาวัฒนธรรมตำบลอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๕๘.๘)

๑๑. การบรรลุวัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรม

การบรรลุวัตถุประสงค์ของสภาวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๓.๐) สภาวัฒนธรรมจังหวัดอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๘.๐) สภาวัฒนธรรมอำเภออยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๓.๒) และสภาวัฒนธรรมตำบลอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๖๐.๖)

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม

๑. ข้อมูลส่วนบุคคลของประธานสภาวัฒนธรรม

๑.๑ เพศของประธานสภาสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงลบในระดับน้อยมาก

๑.๒ อายุของประธานสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับน้อยมาก

๑.๓ การเคยทำงานที่เกี่ยวข้องกับสภาวัฒนธรรมก่อนการดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงลบในระดับน้อย

๑.๔ การมีตำแหน่งทางราชการในขณะดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับน้อยมาก

๒. คุณลักษณะโดยรวมของประธานสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับปานกลาง

๓. องค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับปานกลาง

๔. คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับปานกลาง

๕. ธรรมนูญสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับปานกลาง

๖. จำนวนครั้งการประชุมสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับน้อยมาก ในขณะที่คุณภาพการประชุมของสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับปานกลาง

๗. การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม ในเชิงบวกในระดับมาก

๘. การพัฒนาสภาวัฒนธรรมสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับมาก

๙. การมีกองทุนบริหารงานวัฒนธรรมจังหวัดสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับปานกลาง

๑๐. การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการดำเนินการของสภาวัฒนธรรมจากการะทรวงวัฒนธรรมและกรมต่างๆ สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับมาก

๑๑. การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการดำเนินการของสภาวัฒนธรรมจากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่/ท้องถิ่นสัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับมาก

๑๒. ปัจจัยต่อไปนี้เป็น ๑) การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการดำเนินการจากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่/ท้องถิ่น ๒) การได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการดำเนินการจากการะทรวงวัฒนธรรมและกรมต่าง ๆ ๓) การพัฒนาสภาวัฒนธรรม ๔) การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสภาวัฒนธรรม ๕) การดำเนินการตามธรรมนูญสภาวัฒนธรรม ๖) การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรม ๗)

การมีเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรมที่มาจากกลุ่มอาสาสมัคร/จิตอาสา ๓-๔ องค์กร ๘) การมีเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรมที่มาจากองค์กรสาธารณประโยชน์ ๓-๔ องค์กร ๙) การมีเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรมที่มาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓-๔ องค์กร ๑๐) การที่ประธานสภาวัฒนธรรมมีตำแหน่งทางการเมืองในขณะดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรม ๑๑) การที่ประธานสภาวัฒนธรรมเคยทำงานที่เกี่ยวข้องกับสภาวัฒนธรรมก่อนการดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรม และ ๑๒) การที่ประธานสภาวัฒนธรรมมีอาชีพหลักเป็นธุรกิจ/กิจการส่วนตัว สามารถร่วมกันทำนุบำรุงการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมได้ร้อยละ ๖๕.๓

รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม

๑. ปัจจัยภายในสภาวัฒนธรรม ได้แก่

๑.๑ ปัจจัยบุคคล: ประธานสภาวัฒนธรรม

๑.๒ ปัจจัยองค์กร ได้แก่ ๑) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรม และวัฒนธรรมจังหวัดในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการบริหาร ๒) เครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรม ๓) ธรรมนูญสภาวัฒนธรรม ๔) การประชุมสภาวัฒนธรรม และ ๕) การพัฒนาสภาวัฒนธรรม

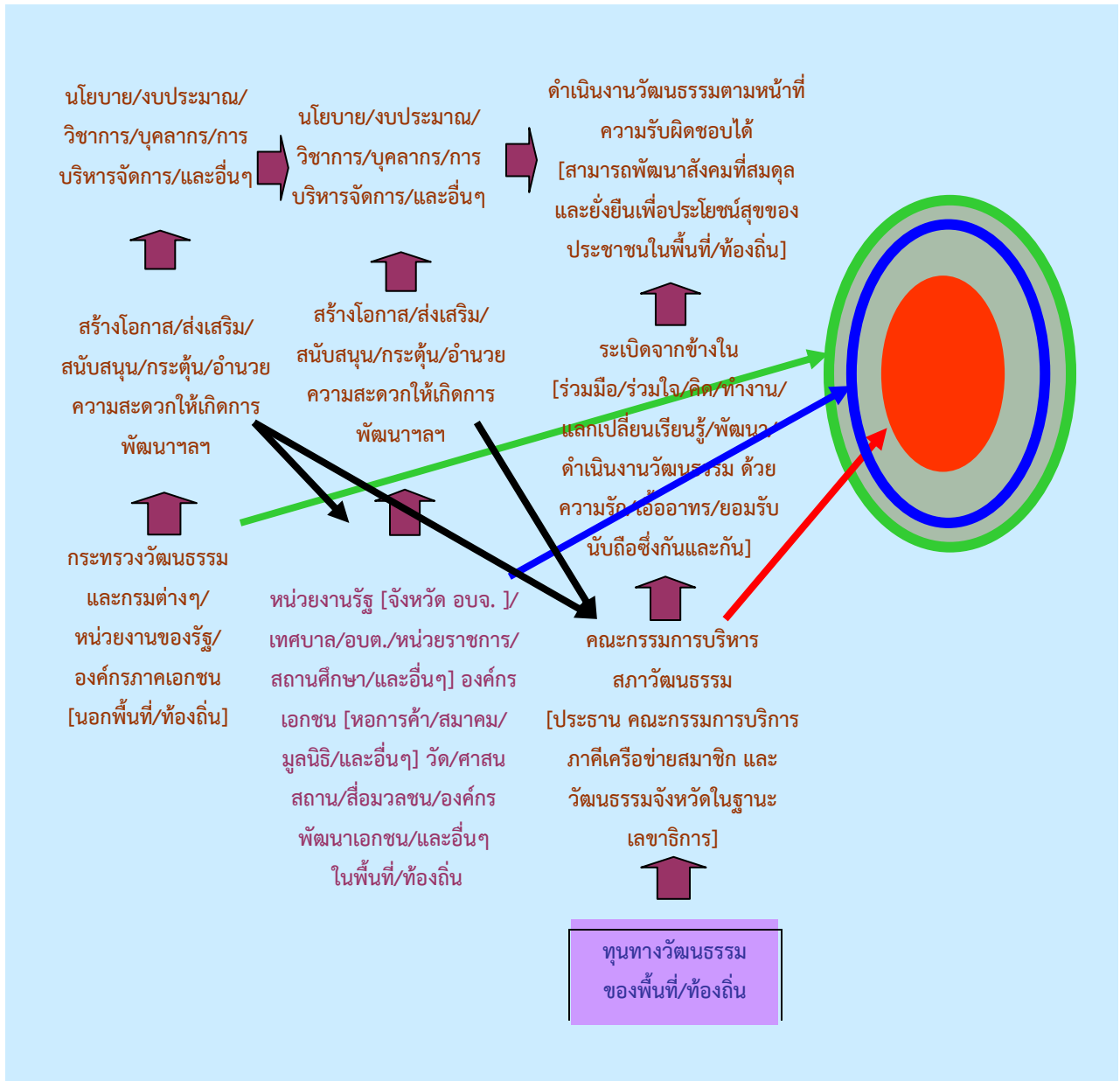
๒. ปัจจัยภายนอกสภาวัฒนธรรม ได้แก่

๒.๑ ทูทางวัฒนธรรมของพื้นที่/ท้องถิ่น

๒.๒ การได้รับการสนับสนุนจากพื้นที่/ท้องถิ่น ได้แก่ ๑) ด้านงบประมาณ ๒) ด้านวิชาการ ๓) ด้านบุคลากร และ ๔) ด้านการบริหารจัดการ

๒.๓ การได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรมและกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้แก่ ๑) ด้านงบประมาณ ๒) ด้านวิชาการ ๓) ด้านบุคลากร และ ๔) ด้านการบริหารจัดการ

การดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมเป็นการ “ระเบิดจากข้างใน” ของปัจจัยภายในของสภาวัฒนธรรมเองและปัจจัยภายนอกสภาวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเห็นคุณค่าและความสำคัญของทูทางวัฒนธรรมของพื้นที่และท้องถิ่น และหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ซึ่งมีส่วนอย่างสำคัญยิ่งในการทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้น สร้างโอกาส และอื่นๆ ทั้งในส่วนของการกำหนดนโยบาย การสนับสนุนงบประมาณ วิชาการ บุคลากร การบริหารจัดการ และอื่นๆ ซึ่งได้ส่งผลให้สภาวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรม ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกับองค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม ระดมทรัพยากร บุคลากร และสรรพกำลังต่างๆ จากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม การฟื้นฟู วัฒนธรรม การพัฒนาวัฒนธรรม การสร้างสรรค์วัฒนธรรม การเผยแพร่วัฒนธรรม การแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม การสืบทอดวัฒนธรรม และการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผล การดำเนินงานวัฒนธรรมขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรมต่างๆ และดำเนินการอื่นๆ ตามที่กระทรวง วัฒนธรรม พื้นที่และท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ขอความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง ดังนั้น ปัจจัยที่ สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมจึงสามารถเขียนเป็นองค์ประกอบและรูปแบบความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม

๑. จากผลการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบของเครือข่ายภาคีสมาชิกสภาวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับปานกลาง และคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ได้กำหนดไว้ในหมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๗๓ ว่า “บุคคลมีหน้าที่... พินิจ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑๒ สิทธิชุมชน มาตรา ๖๖ ว่า “บุคคลซึ่งรวมตัวกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และของชาติ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมนั้นเป็นทั้ง “สิทธิ” และ “หน้าที่”

ของประชาชน ทั้งที่เป็น “บุคคล” “ครอบครัว” และ “ชุมชน” ที่เป็น “เจ้าของวัฒนธรรม” ที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจ และดำเนินงานวัฒนธรรม (ทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การส่งเสริม การเผยแพร่ การสืบทอด และการพัฒนา) ด้วยการ “ระเบิดจากข้างใน” ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพึ่งตนเอง พัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการที่จะทำให้เกิดการกินดี อยู่ดี และมีความสุขได้อย่างมีศักดิ์ศรี ดังนั้น กระทรวงวัฒนธรรมและกรมต่างๆ ควรสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าและร่วมกันดำเนินงานวัฒนธรรมของตนเองตามความถนัด/ความสนใจลงมือในฐานะ “เจ้าของวัฒนธรรม”

๒. จากผลการวิจัยที่พบว่าการได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการดำเนินการของสภาวัฒนธรรมจากในระดับมาก และเมื่อพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๕๐ ที่ได้กำหนดไว้ในหมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๙๐ ว่า “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิจะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอบรมตามความเหมาะสม และตามความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย”

และในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา ๖๗ ได้กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะใน (๕) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ (๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

และในพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐ และ ๑๑ ได้กำหนดให้งานวัฒนธรรมเป็นอำนาจและหน้าที่ของเทศบาล กล่าวคือ ได้กำหนดให้เทศบาล มีหน้าที่ โดยเฉพาะใน (๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และ (๑๘) การส่งเสริมการกีฬา จารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

ดังนั้น กระทรวงวัฒนธรรมและกรมต่างๆ ควรสร้างความเข้าใจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และอื่นๆ) ได้ทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” ที่ทำหน้าที่โอบอุ้มดูแลให้ประชาชนสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมของตนเองได้จนประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละองค์กร เพื่อสร้างโอกาส ส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้น และอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้ดำเนินงานวัฒนธรรมในฐานะ “เจ้าของวัฒนธรรม” ได้ โดยการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนงาน โครงการ จัดสรรงบประมาณ รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ ด้วย เช่น บุคลากร วิชาการ อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น

๓. จากผลการวิจัยที่พบว่าการได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนในการดำเนินการของสภาวัฒนธรรมจากหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ในพื้นที่/ท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวก ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๕๐ ที่ได้กำหนดไว้ในหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ ๔ แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม มาตรา ๘๐ ว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ใน (๖) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปกป้องจิตสำนึก และ

เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงาม และภูมิปัญญาท้องถิ่น” และในส่วนที่ ๙ แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพยากรทางปัญญา และพลังงาน มาตรา ๘๖ ว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพยากรทางปัญญา และพลังงาน ใน (๒) ส่งเสริมการประดิษฐ์ หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษา และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพยากรทางปัญญา” ดังนั้น กระทรวงวัฒนธรรมและกรมต่างๆ ควรสร้างความเข้าใจให้กับหน่วยงานภาครัฐ (โดยเฉพาะกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานต่างๆ) เพื่อทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเอกชน สื่อสารมวลชน และอื่นๆ เพื่อร่วมกันทำหน้าที่เฝ้าระวังดูแลระดับประเทศให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำหน้าที่เฝ้าระวังดูแลประชาชน ให้สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมของตนเองได้จนประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำหน้าที่ในการสร้างโอกาส ส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้น และอำนวยความสะดวกให้ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนได้ดำเนินงานวัฒนธรรมในฐานะ “เจ้าของวัฒนธรรม” ได้ โดยการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนงาน โครงการ และจัดสรรงบประมาณ ตามความเหมาะสม

๔. จากผลการวิจัยที่พบว่า ๑) คณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับปานกลาง ๒) การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของสภาวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับมาก และ ๓) การพัฒนาสภาวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในเชิงบวกในระดับมาก ดังนั้น กระทรวงวัฒนธรรมและกรมต่างๆ ควรสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมทางวัฒนธรรมจริง (interactive learning through action: ILTA) โดย

๔.๑ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ควรได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเครือข่ายภาคีสมาชิกและกิจกรรมของสภาวัฒนธรรม ทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่างๆ และกิจกรรมที่จัดดำเนินการตามแผนงานและโครงการ เพื่อให้เครือข่ายภาคีสมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานวัฒนธรรม จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน

๔.๒ การประชุม สัมมนา เสวนา และพบปะพูดคุย ควรจัดให้เครือข่ายภาคีสมาชิก และประชาชนได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่ใช่วิธีการทางการ คือ การเสวนา พบปะ พูดคุยกันตามโอกาสที่เหมาะสม

๔.๓ การศึกษาดูงาน ควรให้เครือข่ายภาคีสมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมต่างๆ และศึกษาดูงานการดำเนินงานวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นและจังหวัดเดียวกัน

๔.๔ การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน ควรจัดทำสื่อของสภาวัฒนธรรม และใช้สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนท้องถิ่นรวมทั้งสื่อขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสื่อในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สาระ และความสำคัญของวัฒนธรรมต่างๆ

และเพื่อให้การขับเคลื่อนงานของสภาวัฒนธรรมเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในท้องถิ่น กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้จัดให้มีการประชุมประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดทั่วประเทศ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ และได้เชิญ ดร.ประวิช รัตนเพียร ผู้ตรวจการแผ่นดิน มาบรรยายพิเศษ ในเรื่องเกี่ยวกับการบูรณาการงานส่งเสริมจริยธรรมกับงานวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การบรรยายพิเศษ

เรื่อง “การบูรณาการงานส่งเสริมจริยธรรม กับงานวัฒนธรรมท้องถิ่น”

โดย ดร.ประวิช รัตนเพียร ผู้ตรวจการแผ่นดิน

เสียงสะท้อนจากคนไทยคนหนึ่ง เพื่อก่อให้เกิดการปฏิรูปประเทศไทย

๑. ความแตกต่างของประเทศที่พัฒนาแล้ว กับประเทศด้อยพัฒนา

ไม่ได้อยู่ที่ การไม่เคยเสียเอกราชให้ใคร ไม่ได้อยู่ที่ความเก่าแก่ของอารยธรรมของประเทศนั้น ๆ และความแตกต่างระหว่างประที่พัฒนาแล้วกับประเทศด้อยพัฒนา และก็ไม่ได้อยู่ที่ทรัพยากรของประเทศนั้น

แล้วอะไรทำให้แตกต่าง สิ่งที่แตกต่างกัน คือ ทักษะคน ที่ฝังรากลึกมานานปี ผ่านระบบการศึกษา และการอบรมปลูกฝัง จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของคนในประเทศที่พัฒนาแล้วพบว่าคนส่วนมากดำเนินชีวิตอยู่บนหลักปรัชญา ได้แก่ ใช้จริยธรรมนำทางชีวิต ความซื่อสัตย์ ความรักในงาน ความรับผิดชอบในหน้าที่ จิตมุ่งมั่น สู่ความเป็นที่หนึ่ง การเคารพต่อกฎระเบียบ การเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น การตรงต่อเวลา การออม และความสนใจในการลงทุน

๒. สภาพวัฒนธรรมเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศไทย

กระทรวงวัฒนธรรม คือ กระทรวงวัฒนธรรมของประเทศไทย ต้องดูแล ความมั่งคั่งของวัฒนธรรม พื้นฐานวัฒนธรรมในฐานะ ของคนไทย พลเมืองโลก

วัฒนธรรม คือ ความเป็นอารยะของชาติ เป็นความมั่นคงของชาติ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ค่านิยมหลัก ๙ ประการ

- ๑) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- ๒) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบ
- ๓) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- ๔) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- ๕) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ
- ๖) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- ๗) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส ปลอดภัย เชื่อถือได้
- ๘) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- ๙) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

คุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การซื่อสัตย์ และซื่อตรง ๒) มีวินัยและรับผิดชอบ ๓) เสียสละเพื่อส่วนรวม ๔) รักษาสิ่งแวดล้อม และ ๕) ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

บวร. (บ้าน วัด โรงเรียน) ขณะนี้ บวร. ก้าวสู่ โลกาภิวัตน์ อันได้แก่การโยกย้าย ทุน คน ความรู้ และสินค้าบริการ โดยไม่มีขีดจำกัด วัฒนธรรมสามารถปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างรวดเร็ว เราอาจจะสูญเสียวัฒนธรรมได้ เพราะฉะนั้นเราต้องรักษา **ความงดงาม ของวัฒนธรรมไทย** ที่ผ่านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน บูรณาการในการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนของคนไทย และพลเมืองโลก

สิ่งที่จะทำให้เป็นเครือข่ายที่แข็งแกร่ง ได้แก่ L – LAW, O – OPPORTUNITY – AWARENES , V – VIGILANCE , E – EXAMPLES - ENFORCEMENT

บทที่ ๔

กระบวนการจัดทำแผนและการจัดทำโครงการ

กระบวนการจัดทำแผน

ในการพัฒนาและดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมอย่างมีทิศทาง จำเป็นต้องหากกลยุทธ์หรือวิธีการในการแสวงหาความร่วมมือของคนในชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการปรึกษาหารือ เปิดเวทีเพื่อสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการคิด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันของชุมชน เพื่อนำมารวบรวมจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของสภาวัฒนธรรม และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อพัฒนา ต่อยอดงานวัฒนธรรมให้ชุมชนท้องถิ่นได้ดำเนินกิจกรรมและมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมในฐานะเจ้าของวัฒนธรรม

กระบวนการจัดทำแผนงานโครงการ ประกอบไปด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้

๑) การเก็บรวบรวมข้อมูล สภาวัฒนธรรมจะต้องรู้ว่าข้อมูลที่จะจัดเก็บ เป็นข้อมูลอะไร จำเป็นและมีความสำคัญต่องานวัฒนธรรมของชุมชนอย่างไร โดยการหารือร่วมกันในลักษณะของการประชุมร่วมกันของคนในชุมชน หรืออาจจะเป็นเฉพาะคณะกรรมการของสภาวัฒนธรรมนั้น ๆ แล้วค่อยนำมาเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของชุมชนอีกครั้งหนึ่ง

๒) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ข้อมูลที่มีการรวบรวมได้อาจไม่ตรงกับความเป็นจริง การตรวจสอบข้อมูลก็เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพสูงสุด และหากพบว่าข้อมูลที่ได้มีความคลาดเคลื่อน ก็จะได้เก็บรวบรวมข้อมูลให้มีความถูกต้องต่อไป

๓) การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว จะต้องนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ลักษณะความสำคัญของข้อมูล มีการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้รู้ว่าข้อมูลที่ได้แต่ละประเภทมีความจำเป็นและสำคัญอย่างไร ข้อมูลไหนที่เราต้องการที่จะนำมาใช้ในการจัดทำแผนงาน/โครงการ

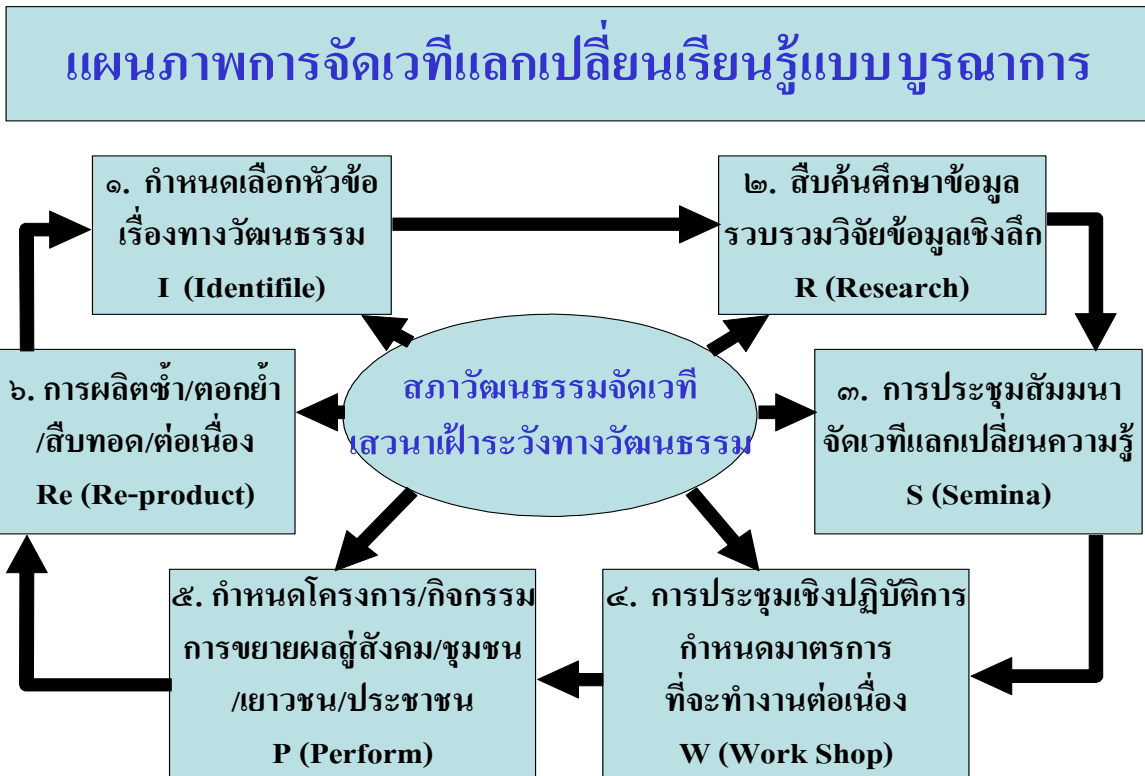
๔) การจัดทำแผน/โครงการ เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีแบบแผนบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ การจัดทำแผน/โครงการเป็นการกำหนดแนวทางขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้สามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น แผนงาน/โครงการที่ดีควรเป็นแผนงาน/โครงการที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

๕) การผลักดันแผนงาน/โครงการ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม สามารถขอรับการสนับสนุนได้จากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรภาคเอกชนอื่น ๆ เป็นต้น

๖) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ เมื่อมีการจัดทำแผนงาน/โครงการแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดในการบรรลุถึงสิ่งที่ชุมชนต้องการตามแผนงาน/โครงการ คือการนำแผนงาน/โครงการไปสู่การปฏิบัติ และต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น

การดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมนั้น ลำพังหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน จะดำเนินการเพียงลำพังให้ประสบผลสำเร็จนั้นคงเป็นไปได้ยาก ฉะนั้นสิ่งสำคัญคือการร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานวัฒนธรรมซึ่งเป็นงานที่เป็นลักษณะนามธรรม เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากภายใน ไม่สามารถวัดผลในเชิงปริมาณได้ แต่สามารถวัดในระบบคุณค่าที่เกิดขึ้นทางจิตใจ ส่งผลให้คนในสังคมเกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และมีบรรทัดฐาน บวรจารีตประเพณีที่ปฏิบัติ

ร่วมกัน ตามปรัชญาของการตั้งสภาวัฒนธรรมคือ “ประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม จะต้องเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินการ” โดยมีสภาวัฒนธรรมเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ส่วนภาครัฐเป็นเพียงผู้ส่งเสริม สนับสนุนและประสานให้เกิดการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมในพื้นที่ ฉะนั้น กล่าวได้ว่า การทำงานวัฒนธรรมให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในสังคม และพื้นที่ เพื่อตอบสนองแนวนโยบายแห่งรัฐ และเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม

การจัดทำโครงการ

ในการทำงานของสภาวัฒนธรรมให้บังเกิดผลต่อประชาชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กร ต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จ อีกทั้ง การดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จะต้องเป็นไปตามความพร้อมและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ จึงจะทำให้ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม เกิดขึ้นกับชุมชน และชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินงานวัฒนธรรมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนงานโครงการที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนงานของสภาวัฒนธรรม และในปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ จะให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนและการเขียนโครงการมาก เนื่องจากตัวโครงการที่จัดทำจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเทคนิค และวิธีการทำงานที่มีความครอบคลุม ชัดเจน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ง่าย

โครงการเปรียบเสมือนพาหนะที่นำแผนปฏิบัติการไปสู่การดำเนินงานให้เกิดผลเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่ต้องการ อีกทั้งยังเป็นจุดเชื่อมโยงจากแผนงาน ไปสู่แผนเงิน และแผนคนอีกด้วย ความสามารถในการจัดทำโครงการจึงเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่นักวางแผนจะต้องมี นอกเหนือจากความสามารถด้านอื่น ๆ

โครงการที่สภาวัฒนธรรมจะดำเนินการนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กับแผนงาน (Program) และนโยบาย (Policy) โดยเริ่มจากนโยบายของรัฐบาล ถูกนำมาจัดทำเป็นแผนชาติ จากแผนชาติจะถูกนำไปปรับเป็นแผนกระทรวงต่าง ๆ จากนั้น แผนกระทรวงจะถูกปรับต่อไปเป็นแผนกรม และหน่วยงานระดับล่าง (ที่เกี่ยวข้อง) ซึ่งจะจัดทำโครงการขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับแผนงานขององค์กร โครงการหนึ่ง ๆ อาจมีหลายกิจกรรมหรือหลายงานก็ได้

ลักษณะสำคัญของโครงการ

๑. ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกัน
๒. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน วัดได้ และปฏิบัติได้ โครงการหนึ่ง ๆ อาจมีมากกว่าหนึ่งวัตถุประสงค์ก็ได้
๓. ต้องมีการกำหนดระยะเวลาว่าจะเริ่มต้นเมื่อไร และสิ้นสุดเมื่อไร ถ้าหากไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมหรือไม่มีการกำหนดขอบเขตของเวลา (Time Boundary) ไม่ถือว่าเป็นโครงการ แต่จะเป็นลักษณะของงานประจำ (Routine) หรืองานปกติ
๔. มีสถานที่ตั้งของโครงการ หรือสถานที่ดำเนินงาน จะต้องระบุให้ชัดเจนว่าโครงการนี้ดำเนินการที่ใด เพื่อสะดวกในการดำเนินงานและการติดตามประเมินผลโครงการ
๕. โครงการจะต้องมีหน่วยงานหลักหรือบุคคลรับผิดชอบโครงการนั้น ๆ อย่างชัดเจน
๖. มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ (Resource) การเขียนโครงการจะต้องระบุแหล่งทรัพยากรโดยเฉพาะแหล่งงบประมาณให้ชัดเจน เช่น งบประมาณจากองค์กรไหน หรือจากเงินบริจาค ฯลฯ และจะต้องระบุงบประมาณให้ชัดเจนว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายอะไร เช่น ค่าวิทยากร ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าตอบแทนการจัดกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ จะทำให้ง่ายต่อการดำเนินการและควบคุมตรวจสอบการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

ลักษณะโครงการที่ดี

๑. สามารถแก้ไขปัญหาของหน่วยงาน หรือองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่ม ชุมชน นโยบายของหน่วยงาน และนโยบายของประเทศชาติได้ดี
๓. รายละเอียดของโครงการต้องเข้าใจง่ายมีการใช้ภาษาที่เข้าใจกันทั่วไป
๔. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน และมีลักษณะเฉพาะเจาะจง
๕. รายละเอียดของโครงการต้องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันตั้งแต่ประเด็นแรกถึงประเด็นสุดท้าย
๖. กำหนดการใช้ทรัพยากรอย่างชัดเจน และเหมาะสม
๗. มีวิธีการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน

โครงสร้างของโครงการ

การเขียนโครงการเพื่อดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากพื้นที่ ภาครัฐ และภาคเอกชน นั้น จะประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ๆ ดังนี้

๑. ชื่อโครงการ

การตั้งชื่อโครงการต้องมีความชัดเจน เหมาะสม เข้าใจง่าย และสื่อได้ชัดเจนว่าเนื้อหาสาระของสิ่งที่จะทำ ลักษณะเฉพาะของโครงการ และจุดมุ่งหมายของโครงการ

๒. หลักการและเหตุผล

กล่าวถึงปัญหา สาเหตุและความจำเป็นที่ต้องมีการจัดทำโครงการ ซึ่งต้องพยายามพรรณนาความโดยหาเหตุผล หลักการ ทฤษฎี แนวนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวง /กรม นโยบายท้องถิ่น ตลอดจนการนำข้อบ่งชี้การดำเนินงานทางวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการ

๓. วัตถุประสงค์

เป็นการระบุเจตจำนงในการดำเนินโครงการ แสดงให้เห็นถึงผลที่ต้องการจะบรรลุไว้อย่างกว้าง ๆ โดยวัตถุประสงค์จะเป็นตัวบอกว่าโครงการต้องการให้เกิดอะไรขึ้นบ้าง การระบุวัตถุประสงค์จะต้องชัดเจน ปฏิบัติได้ วัดได้ และประเมินได้ในระยะเวลาที่กำหนด การเขียนวัตถุประสงค์ควรเป็นเป็นรูปธรรมมากกว่าเป็นนามธรรม โครงการหนึ่ง ๆ อาจมีวัตถุประสงค์มากกว่า ๑ ข้อก็ได้ คือ มีวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์รอง หรือวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะก็ได้

๔. เป้าหมาย

เป็นการระบุถึงผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากการดำเนินโครงการ โดยจะระบุทั้งผลที่เป็นเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เป้าหมายถึงคล้ายกับวัตถุประสงค์แต่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากกว่า มีการระบุสิ่งที่ต้องการทำได้ชัดเจนและระบุเวลาที่ต้องการจะบรรลุ

๕. ขั้นตอนการดำเนินงาน/กิจกรรม

เป็นการระบุถึงขั้นตอนของการดำเนินแผนงาน/โครงการตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนถึงสิ้นสุดกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย

๑) ขั้นตอนเตรียมการ เช่น การแต่งตั้งคณะทำงาน การพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ และเสนอขออนุมัติโครงการ ฯลฯ

๒) ขั้นตอนดำเนินการ เช่น ประสานการเปิดเวทีเพื่อสำรวจ รวบรวม และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจัดกิจกรรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น

๓) ขั้นตอนติดตามและสรุปผล เช่น ติดตามความก้าวหน้าการวิจัย การประเมินผลการจัดงาน เป็นต้น

๖. วิธีการดำเนินการ

วิธีการดำเนินการเป็นการจัดทำรายละเอียดในการปฏิบัติ โดยปกติจะแยกเป็นกิจกรรมย่อย ๆ หลายกิจกรรม แต่เป็นกิจกรรมเด่น ๆ ซึ่งจะแสดงให้เห็นความเด่นชัดของกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการว่ามีกิจกรรมใดที่จะต้องทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น

๑) การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างคณะทำงาน

๒) การบรรยายจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ

๓) การระดมความคิดเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานของชุมชน

๔) การนำเสนอผลงานของกลุ่ม

๕) การสรุปผลการจัดสัมมนา

๗. ระยะเวลาในการดำเนินการ

เป็นการระบุระยะเวลาที่จะดำเนินโครงการ ซึ่งอาจจะระบุ วัน เดือน ปี พ.ศ. ที่
ดำเนินการ (โครงการระยะสั้น) หรือ ระบุในลักษณะที่เป็นปฏิทินการดำเนินงาน (โครงการระยะยาว) เช่น

[illegible][illegible]

๘. สถานที่ดำเนินการ

เป็นการระบุสถานที่ตั้งของโครงการหรือกิจกรรมนั้นจะทำ ณ สถานที่แห่งใด

๙. งบประมาณ

เป็นประมาณการค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของโครงการ ซึ่งต้องจำแนกรายการค่าใช้จ่ายให้ชัดเจน และต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ ๕ ประการ ในการจัดทำโครงการ คือ

๑) ประหยัด (Economy) การเสนองบประมาณจะต้องเป็นไปโดยมีความประหยัด ใช้ทรัพยากรทุกอย่างให้คุ้มค่าที่สุด และได้คุณภาพของผลงานดีที่สุด

๒) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) โครงการจะต้องมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับและทุกคนมีความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ประหยัดที่สุด และได้รับผลตอบแทนคุ้มค่า

๓) ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) โครงการจะต้องดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ นำผลที่เกิดขึ้นเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หากได้ตามวัตถุประสงค์ก็ถือว่ามีประสิทธิภาพ

๔) ความยุติธรรม (Equity) การจัดสรรทรัพยากรทุกชนิด หรือการใช้จ่ายทรัพยากรจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง คล่องตัว และมีประสิทธิภาพสูงสุด

๕) ความโปร่งใส (Transparency) เช่น การมีระบบงานและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน (ซึ่งจะดูได้จาก กฎระเบียบ หรือประกาศ) การมีหลักเกณฑ์ประเมินหรือการให้คุณให้โทษที่ชัดเจน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้

๑๐. ผู้รับผิดชอบโครงการ

เป็นการระบุว่าใครหรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ หรือผู้ร่วมสนับสนุนการดำเนินโครงการ

๑๐. การติดตามและประเมินผลโครงการ (ตัวชี้วัด)

การติดตาม การควบคุม การกำกับ และการประเมินผลโครงการ เพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เสนอโครงการควรระบุวิธีการที่ใช้ในการควบคุม และประเมินโครงการไว้ให้ชัดเจน โดยการกำหนดรูปแบบการประเมินผลโครงการ เช่น มีผู้เข้าร่วมโครงการ ๗๐%

๑๑. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นการระบุผลที่จะได้รับจากการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ผลทางตรงและทางอ้อม โดยระบุให้ชัดเจนว่าใครจะได้รับประโยชน์และผลกระทบนั้นได้รับในลักษณะอย่างไร ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งของสภาวัฒนธรรมตำบล

๑) ร้อยละ ๘๐ ของสภาวัฒนธรรมตำบล มีความพร้อม ความเข้าใจการบริหารจัดการงานของสภาวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

๒) มีการสร้างเวทีวัฒนธรรม เพื่อให้คนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นร่วมกัน

(ตัวอย่างการเขียนโครงการ)
โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ
สภาวัฒนธรรมตำบล

๑. หลักการและเหตุผล

ตามมาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ระบุว่า เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และประสานการดำเนินงานวัฒนธรรมซึ่งภาคประชาสังคมและประชาชนมีส่วนร่วมให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับประกอบด้วย สภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล โดยให้สภาวัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นมีสถานภาพเป็นองค์กรภาคเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลตระหนักถึงชุมพลังของสภาวัฒนธรรม โดยเฉพาะสภาวัฒนธรรมตำบล ซึ่งจะเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี หากได้มีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการดำเนินการหาแนวทางรูปแบบ และวิธีการในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันก็จะทำให้การจัดกิจกรรมนั้นเกิดประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่น สร้างความสามัคคี และดำเนินวิถีชีวิตอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ดังนั้นจึงได้จัดโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาวัฒนธรรมตำบลขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้สภาวัฒนธรรมตำบลสามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ เพื่อให้สมาชิกสภาวัฒนธรรมตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทาง และวิธีการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมร่วมกัน

๓. เป้าหมาย

๓.๑ การจัดประชุมสัมมนาและการศึกษาดูงาน

๓.๒ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

๔. วิธีการดำเนินการ

๔.๑ การจัดประชุมสัมมนาและการศึกษาดูงาน

- เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมสัมมนาและการศึกษาดูงาน
- จัดงบประมาณสนับสนุนในการประชุมสัมมนาและการศึกษาดูงาน
- ส่งเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมสัมมนาและการศึกษาดูงาน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการทำงานวัฒนธรรมร่วมกัน

๔.๒ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

- จัดงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมตำบล

- * การประกวดทำอาหาร-ขนม
- * การประกวดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน
- * การประกวดงานฝีมือประเภทต่างๆ
- * การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน

- ติดตามและประเมินผล

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างวันที่.....

๖. งบประมาณ

จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด/ เทศบาล/ องค์การบริหารส่วนตำบล

๗. ผู้รับผิดชอบ

๗.๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัด/ เทศบาล/ องค์การบริหารส่วนตำบล

๗.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สถานศึกษา/ โรงพยาบาลชุมชน/ สถานีอนามัย / วัด ฯลฯ)

๗.๓ คณะทำงานโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาวัฒนธรรมตำบล

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑ สมาชิกสภาวัฒนธรรมตำบล สามารถดำเนินงานวัฒนธรรมได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

๘.๒ มีการสร้างเวทีวัฒนธรรม เพื่อให้คนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นร่วมกัน

๘.๓ ผลงานทางวัฒนธรรมที่ชนะเลิศการประกวดประเภทต่างๆ พร้อมทั้งจะรับการส่งเสริมให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้เสนอโครงการ
(.....)

ความเห็นผู้อนุมัติโครงการ

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติโครงการ
(.....)

ประมาณการค่าใช้จ่าย
โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ
สภาวัฒนธรรมตำบล

.....

๑. ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมสัมมนาและการศึกษาดูงาน	(๔๘,๕๐๐ บาท)
- ค่าตอบแทนวิทยากร ๓ คน x ๖๐๐ บาท x ๖ ชั่วโมง	๑๐,๘๐๐ บาท
- ค่าพาหนะของวิทยากร ๓ คน x ๔๐๐ บาท	๑,๒๐๐ บาท
- ค่าอาหาร ๑๐๐ คน x ๑๐๐ บาท	๑๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๑๐๐ คน x ๒๕ บาท x ๒ มื้อ	๕,๐๐๐ บาท
- ค่าวัสดุในการจัดทำเอกสารประกอบการประชุมสัมมนาและสรุปผล	๑,๕๐๐ บาท
- ค่าฟิล์มล้าง - อัดขยายภาพ	๑๐,๐๐๐ บาท
- ค่าเช่าเหมารถ ๒ วันๆ ละ ๕,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ๔ ประเภท	(๗๕,๑๐๐ บาท)
- ค่าตอบแทนกรรมการตัดสิน ๔ ประเภทๆ ละ ๓ คนๆ ละ ๔๐๐ บาท	๔,๘๐๐ บาท
- ค่าพาหนะกรรมการตัดสิน ๔ ประเภทๆ ละ ๓ คนๆ ละ ๔๐๐ บาท	๔,๘๐๐ บาท
- ค่าเงินรางวัล	
รางวัลที่ ๑ จำนวน ๕,๐๐๐ บาท x ๔ ประเภท	๒๐,๐๐๐ บาท
รางวัลที่ ๒ จำนวน ๓,๐๐๐ บาท x ๔ ประเภท	๑๒,๐๐๐ บาท
รางวัลที่ ๓ จำนวน ๒,๐๐๐ บาท x ๔ ประเภท	๘,๐๐๐ บาท
รางวัลชมเชย ๔ ประเภทๆ ละ ๒ รางวัลๆ ละ ๖,๐๐๐ บาท	๑๒,๐๐๐ บาท
- ค่าจัดพิมพ์เกียรติบัตร ๕๐๐ ใบๆ ละ ๑๕ บาท	๗,๕๐๐ บาท
- ค่าจัดทำโล่รางวัลชนะเลิศ ๔ โล่ๆ ละ ๑,๕๐๐ บาท	<u>๖,๐๐๐ บาท</u>

รวมเป็นเงิน ๑๒๓,๖๐๐ บาท

.....

บรรณานุกรม

กาสั๊ก เตชะชั้นหมาก รายงานการวิจัยเรื่อง บทเรียนการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม ทุณสนับสนุนวิจัยจาก
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ปี ๒๕๕๔

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,สำนักงาน. คู่มือการดำเนินงานวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วน
ตำบล พิมพ์ครั้งที่ ๑ โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ๒๕๔๗.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,สำนักงาน. คู่มือการบริหารจัดการงานวัฒนธรรมของภาคีเครือข่าย
วัฒนธรรม โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. ๒๕๕๑

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,สำนักงาน. คู่มือการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรม
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง วัฒนธรรม โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด. ๒๕๕๕.

เอกสารประกอบการประชุมประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. วันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนัก
นายกรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. ๒๕๕๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

สมพิศ สุขแสน เทคนิคการเขียนโครงการ ยุทธวิธี : สถาบันราชภัฏอุดรดิษฐ์ . ๒๕๕๒

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วย มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ.

ธนรักษ์ ผลิพัฒน์ , สาลิณี เซ็นเสถียรและศิวพร ชุมทอง, ๒๕๕๒ : ๒๖) อ้างใน <http://province.m-culture.go.th/mahasarakham/surveillance/surveillance.php?id=1>

http://www.identity.opm.go.th/identity/king/show_content.asp?type_qry=14&king_code_qry=01&king_type_qry=1&lang=thai&cont_type=speech&menu_code=00000

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓

(ไฟล์ แนบ)

กฎกระทรวง
จัดตั้งสภาวัฒนธรรมเพิ่มเติม
พ.ศ. ๒๕๕๕

(ไฟล์ แนบ)

กฎกระทรวง

กำหนดที่มา คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา จำนวนกรรมการและสมาชิก
วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม การบริหารจัดการ
และการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๕

(ไฟล์ แนบ)

ที่ปรึกษา

นายชาย นครชัย	อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
นายดำรงค์ ทองสม	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
นายมานัส ทารัตน์ใจ	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม
นางสาวอมรรัตน์ ลีเพ็ญ	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเครือข่ายและชุมชน

บรรณาธิการ

นายมานัส ทารัตน์ใจ	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม
นางสาววราพรรณ ชัยชนะศิริ	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ

คณะทำงาน

นางสาววราพรรณ ชัยชนะศิริ	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ
นางสาวสุนัดดา เจียสกุล	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสาวโสภา เตชะ	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวญาดา นิคมคล้าย	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นายจตุพล หน่อแก้ว	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
นายนาวิ อิกุลวงศ์	นักวิชาการวัฒนธรรม

